

7

OPIEKA

~~II~~

b. 185

PODŁUG

KODEXU NAPOLEONA

II. 442. DLA

A.
XIĘSTWA WARSZAWSKIEGO.

procurator
Matejowski

w POZNANIU, 1811.

DRUKIEM DEKKERA i KOMP.

G.

BIBLIOTEKA UNIW. W POZNANIU

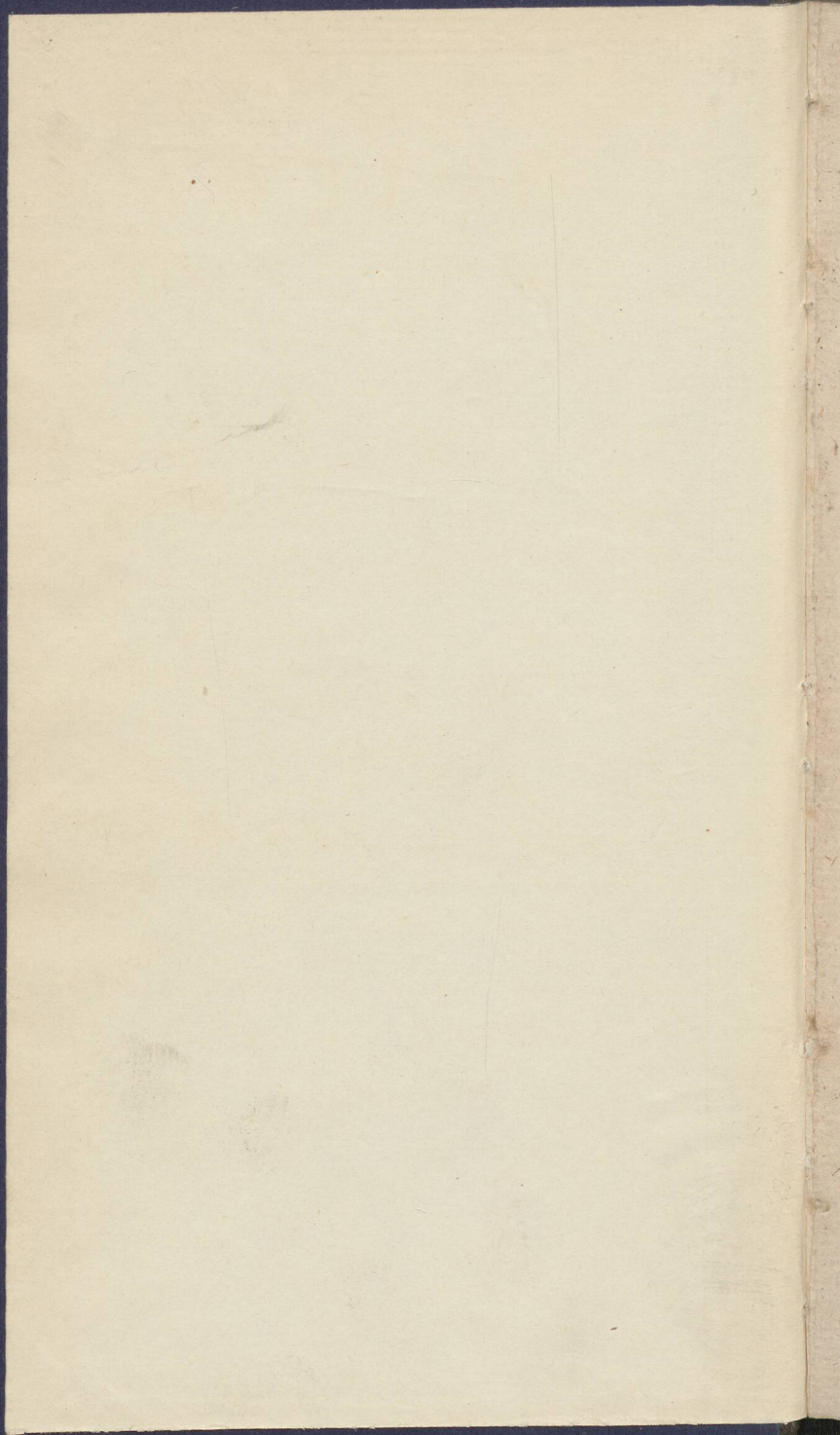
310239

Wypożycza się
tylko do czytelní

Dar Kuratorj. Okr. Szk. Pozn.
Z księgozb. Gimm. im. M. Magd.
w Poznaniu. 1930.

ny. m.

2

OPIEKA

~~I II~~

b. 185

PODŁUG

KODEXU NAPOLEONA

II. 442. DLA

A.
XIESTWA WARSZAWSKIEGO.

propr
Matejnowski

w POZNANIU, 1811.

DRUKIEM DEKKERA i KOMP.

g.

310 239.I

1954 Da 1969

1934.240

Zbior podziałów.

W s t ę p.

Rozdział I.

Opieka nad małoletnimi.

Początek opieki §. 1.

Obranie opiekuna, i opiekuna przydanego §. 2.

Rada familiina i iey działania §. 3.

Odpowiedzialność rady familiinéy §. 4.

Osoby niezdolne do sprawowania opieki §. 5.

Osoby uwolnione od przyięcia opieki §. 6.

Osoby, które pomimo zdolności, od przyięcia opieki uchylić się mogą §. 7.

Osoby wolne, tudzież wyłączone od opieki przydanéy §. 8.

Obowiązki opiekuna §. 9.

1.) Względnie osoby małoletniego §. 10.

2.) Co do majątku tegoż samego §. 11.

Szczególne przedmioty zarządzania.

- A. Dobra nieruchome §. 12.
 - a. Dzierzawa.
 - b. Sprzedaż.
- B. Zastaw dóbr i zaciągnięcie długu §. 13.
- C. Ruchomości §. 14.
- D. Przyjęcie, lub zrzeczenie się spadku, albo też darowizny §. 15.
- E. Spory sądowe i ugody §. 16.
- F. Sciągnięcie należności pieniężnych do masy §. 17.
- G. Lokacya zbywających, lub oszczędzonych pieniędzy §. 18.
- H. Żądanie działów majątku §. 19.

Działanie urzędowe.

O umowach małżeńskich i testamentach małoletniego §. 20.

O rachunkach z opieki §. 21.

Przed kim zdają się ostateczne rachunki §. 22.

Zwrot wydatków opiekunowi §. 23.

Obowiązki opiekuna przydanego §. 24.

Ustanie opieki §. 25.

Usamowolnienie §. 26.

Przysposobienie, czyli opieka dobroczynna §. 27.

Niektóre przepisy ostrożności dla opiekuna §. 28.

R o z d z i a ł II.

Opieka czyli kuratela nad pozbawionemi woli własnéy.

Z przyczyn pomieszanych zmysłów §. 29.

Z powodu rozrzutności §. 30.

Opieka nad dziećmi naturalnemi §. 31.

D o d a t e k.

O zarządzaniu majątkiem znikłego §. 32.

Wzor do rachunków opiekuńczych.

Tablica wynalezienia ilości procentów na rok lub miesiąc, w złotych i talarach.

NB. Liczby w §§. umieszczone, oznaczają artykuły Kodexu Napoleona.

PRZESTROGA:

Exemplarze tego dziełka, te tylko są prawdziwe, które oznaczone cyfrą poniższą; inne zaś byłyby fałszywe. — Za skazanie posiadacza powtórnych, przyrzeka się nadgroda 30 Złotych polskich,

A. Malinowski,
Notaryusz Departamentu Poznańskiego.

W S T Ę P.

Czucia wrodzone człowieka, połączone z potrzebami, naprowadzając go na związek towarzystwa, celem uzyskania pomocy; wlały weń iako źródło prawa natury w równym czasie obowiązek, dawania podobney pomocy innym ludziom. Na tey zasadzie władza prawodawcza stanowiąc w narodzie miarę działania lub niedziałania, a przytém niemogąc zbyt oddalać się od prawa przyrodzonego, ma pomiędzy pierwszemi warunkami swemi i ten: czuwać nad dobrem takowych indywiduów, którym na własnych siłach zbywa; ażeby bez pomocy, bez obrony, mogli się kierować na użytecznych towarzystwa ludzkiego członków, i własnością

A

1
swą przyzwicie zarządzać. Najpiękniejszy nadzieie byłyby zniszczone, a dzieci opuszczone w małoletności od swych rodziców, byłyby oddane samemu losowi, wystawione na zepsucie, ich zaś majątek stałby się częstokroć wnet łupem niegodziwych, gdyby ich rząd od tego nie zasłaniał.

Panującemu nie podobna bezpośrednio zajmować się tem urządzeniem, dla tego kierunek i dozór w tey mierze polecać musi osobom do tego zdatnym, doświadczonim mającym, a przy tém starać się o to usilnie: ażeby obowiązki takiego zlecenia były przy takich osobach, których dobro małoletnich lub im podobnych, przez szczególne stosunki najmocniej wiąże, i którzy bez szukania zysków te święte obowiązki przyimują.

Powątpiewać że w wielu familiach jest dosyć, zostawić opiekę przy pozostałym małżonku, należałoby wyrugować wprzód z świata wszelką uczciwomyślność, poniżyć się pod sferę zwierząt, i przytłumić

własności ludziom wrodzone. Ztem wszystkim prawo postępuje bezpiecznie, nie przestaje na samém spodziewaniu, zajmując ten przedmiot w swój obręb, utwarza w tém pewne prawidła, nadaie im właściwą sobie dzielność, a urządzenie takowe, gdzie moc i władza powierzona jest obywatelom w celu pilnowania dobra małoletnich *) to jest tych, którzy nie ukończyli lat 21 wieku swego, lub też takich, którzy dla pomieszanych zmysłów, niedołężności albo też dla rozrzutności majątku, nie są w stanie przestrzegania własnego dobra, i są pozbawieni woli własney; nazywa w ogólności Opieką. —

Ten zaś, kto odbiera tę władzę nazywa się Opiekunem. Któżkolwiek nim będąc obowiązany jest pilnować dobra małoletniego, lub przyrównanego do nie-

*) Małoletnim bez różnicy płci jest ten, kto nie skończył lat 21 wieku swego, po doyciu których wstępuje w zupełno-letność (Art. Kod. 388. 488.)

go woli własney pozbawionego, iako uczciwy i dobry gospodarz. Jeżeli tego uchybia, i zaniedbuie przepisanych mu prawideł, podpada odpowiedzialności z swego majątku, za wszelki stąd wynikły uszczerbek i szkodę. *)

Mowiąc o trzech rodzajach opieki, i rozbierając ich przepisy szczególne przejdziemy nasamprzód naukę, i przepisy dotyczące się małoletności, a po nich zwróciemy uwagę na opiekę pochodzącą, z powodu zbyteczney słabości umysłu i rozrzutności, a nakoniec na przepisy zarządzania majątkiem nieprzytomnego czyli znikłego.

*) Dawniej zostawał najwyższy kierunek opieki a szczególniej zarządzanie majątkiem małoletnich przy wyznaczonym do tego wydziale sądu spornego Departamentowego, teraz poruczony jest tenże iedynie dozorowi rady familiney, a Trybunał Cywilny Iwszey Instancyi trudni się tylko ieszcze summami małoletnich do Depozytu stósownie do urzędzeń

Jak ważna ta materya w społeczeństwie ludzkim dowodzą naydawniejsze prawa. Znali ją Rzymianie nie tylko w ogólności, ale nawet co do szczególnych rozbiorów, wiedzieli już, co jest tutela legitima, testamentaria et dativa. etc. —

Dawne prawa nasze kraiove acz nie w tym składzie iak dzisiay, zajmowały także w swych ustawach ten przedmiot, i w bliskim do Kodexu sposobie oznaczały rady familiine. Czytając bowiem konstytucyą roku 1347 znajdujemy przepisy o

owczasowych złożonemi tak długo, dopoki z tamąd odebrane nie będą, lub też czuwa nad dopełnieniem formalności, iakie ieszcze przed wprowadzeniem Kodexu Napoleona uzupełnionemi byż miały n. p. pokwitowanie sądu z prowadzoney dawniey opieki etc. Gdzie to nie zachodzi, akta opieki wydane byż mogą sądowi pokoiu mieysca przyzwoitego. — Re-skrypt JW. Ministra Sprawiedliwości d. d. w Warszawie 3. Października 1809. —

opiekach *) później że opiekun objąwszy swe obowiązki winien jest spisać inwentarz pozostałości oycy małoletnich, za przybraniem do tego dwóch krewnych zlinii zmarłego, lub w niedostatku tych wyznaczoney osoby sądowej. **)

Że rodzice mają prawo wyznaczenia dzieciom swoim opiekunów z naybliższych krewnych, a w niedostatku dyspozycyi, że zwierzchność ma obowiązek postanowienia takowych. Że opiekunom nie wolno zbywać dóbr małoletnich, iak tylko gdy są zbyt ciężkimi długami obciążone, i to za radą krewnych i przyjaciół ***) i tém podobne. Co też późniejsze przepisy następnie wydoskonalają. ****)

*) Vol. I. fol. 45 Const. Ai. 1420. Vol. I. fol. 73. tit. de Orphanis.

**) Konst. r. 1565. Vol. II. fol. 692 tit. o Opiekach.

***) Konst. r. 1588. Vol. II. fol. 1218.

****) Konst. r. 1775 Vol. VIII. fol. 183. titt. Ubezpieczenie, tudzież Rezolucya rady nieustającej r. 1777. Nr. 428.

ROZDZIAŁ I.

Opieka nad małoletnimi.

§. 1.

O początku opieki.

Opieka w ścisłym słowa znaczeniu w ten czas ma miejsce i zaczyna się, gdy dzieci małoletnie iednego lub obojga z swych rodziców utracą; i w tym razie bez względu na liczbę dzieci, przydaie im się pospolicie ieden opiekun, i ieden współopiekun, czyli właściwie mówiąc opiekun przydany (protuteur.)

Toż samo się rozumie, gdy ieden lub oboje z rodziców z iakowey prawney przyczyny pod opiekę powzdani zostaną, albo też złośliwie od siebie oddalą się. (14 2)

O obraniu Opiekuna i Opiekuna przydanego.

Po rozwiązaniu małżeństwa przez śmierć naturalną lub cywilną iednego z małżonków, opieka nad dziećmi ich małoletniemi, i nieusamowolnionemi, należy samém prawem do pozostałego przy życiu oycy lub matki, ieżeli do prowadzenia iey nie są niezdolnemi. Oyciec zaś ma prawo wyznaczyć żonie a razem opiekunce, która go przeżyie, osobnego doradzcę. *)

Takowe wyznaczenie może nastąpić tylko, przez ostateczne rozporządzenie (testament) lub przez oświadczenie zeznane przed Sędzią pokoju w obecności iego pisarza, albo też przed Notaryuszami czyli pisarzami aktowemi. (390. 392)

*) Od takowego doradzczy winna wdowa zasięgać rady we wszelkich czynnościach tyczących się opieki, z wolą iego wszelkie działania zawierać, lub też te tylko, które oyciec wyszczególnił, inaczey czynności takowe niemają waloru.

Matka nie jest obowiązana do przyjęcia opieki, iednakże w przypadku gdy od niey uchyla się, powinna wszelkie obowiązki opieki wykonywać dotąd, póki nie postara się o wyznaczenie opiekuna, (394)

Dla brzemienney żony w czasie śmierci iey męża, wyznacza rada familiina dla spodziewanego dziecięcia (posthumus) Kuratora (Curator ventris) po narodzeniu się zaś iego, staie się matka iego opiekunką, a Kurator wspomniony, opiekunem przydanym, (393)

Naturalnych dzieci iest opiekunką matka, która starać się powinna, o wyznaczenie iey współopiekuna (subrogé tuteur) po śmierci pierwszej, obrany bydz powinien za staraniem współopiekuna osobny opiekun, (393.)

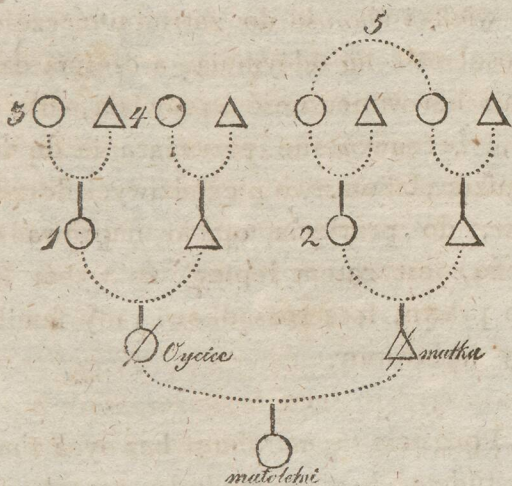
Skoro matka sprawująca opiekę wchodzi w dalsze śluby małżeńskie, utracą opiekę, ieżeli iey ta, za zgłoszeniem się przed dalszym związkiem małżeństwa, przez radę familiiną nie iest daley powierzona. A ieżeli pozostae się przy opiece, w ten

czas nowy małżonek musi być iey przydany za współopiekuna i oboje oznaczają potem iedną osobę. Tem zdarzeniem nie odpada potrzeba opiekuna przydanego (389, — 396) A gdy matka idzie za mąż bez wystarania zlecenia sobie na dal opieki przed aktem małżeńskim, na ten czas już potem niemoże być utrzymaną za opiekunkę od rady familiiney; gdyż stoi wyraźnie, że utrzymanie takowe tylko przed aktem małżeńskim uchwalonem być może.

Małżonek, który drugiego przeżyie (lecz nie ten, który śmiercią uprzedził) może w ostatecznem swem rozporządzeniu (Testamentum) lub też przez akt przed Sędzią pokoju w assistencyi iego pisarza; albo też przed Notaryuszami obrać dla dzieci swych opiekuna spokrewnionego lub niespokrewnionego. Matka zaś nie będąc utrzymaną przy opiece, niemoże czynić tego wyboru. Skoro matka po powtórnyem zamężściu utrzymowana przy opiece, obrałaby opiekuna dla dzie-

ci z pierwszego małżeństwa, taki wybor w ten czas ważnym będzie, gdy go rada familiina potwierdzi (397. 400.)

Jeżeli małżonek który przeżył drugiego nie wyznaczył żadnego opiekuna, w ten czas służy opieka dziadowi naypierwéy z linii oyczystey; a gdy w tey niemasz żadnego, albo też będący niemoże przyjąć opieki, to następuje dziad z linii macierzystey, a to podług następującego porządku:

Podług którego przypada opieka najpierwéy na dziada No. 1. potém na drugiego No. 2, następnje na pradziada No. 3., daley na No. 4., a nakoniec na obydwóch wyższych poprzedników No. 5.

Babka staie się opiekunką, tylko wten czas, gdy iest obraną przez rodziców, lub radę familiiną (402. 404.) Poprzednicy czyli ascendenci płci żeńskiej nie są wprawdzie cale wyłączeni od opieki (442) stém wszystkiém idąc za przekonaniem ogólnym że wiek i słabość do zatrudnień częścią sposobność im odeymuią, a częścią działania ich w nieufność wprawiaią, dla tego, że zawczesne przywiązanie do ich wnuków, łakomstwo niegodziwych doradców, do przyjęcia opieki naprowadzić może, iest zatem lepiej, że wybór ich nie prawu, lecz rozsądkowi rady familiiney zostawiony.

Pozostaie się małoletni bez oycy i matki tudzież bez poprzednika sposobnego

do prowadzenia opieki, i nie ma wyznaczonego opiekuna przez iednego z rodziców swych dłużey żyjącego, w ten czas rada familiina opiekuna mianuie (405.)

Obrany opiekun pragnący się uchylić do takowych obowiązków powinien, ieżeli iest obraniu przytomnym przełożyć natychmiast radzie familiiney przyczyny, dla których się wymawia pod utratą prawa wymawiania się (438) a ieżeli nie był przytomnym może zwołać radę familiiną, końcem przełożenia swych żądań, w którym celu w przeciągu trzech dni po uwiadomieniu go o obraniu, środki przyzwoite rozpocząć musi. Odległość trzema miryametrami *) od mieysca uchwały rady familiiney przedłuża termin oznaczony iednym dniem. Po upłynieniu tey przewłoki wymówka nie ma mieysca. (439.)

*) Miryameter rachuiąc na milę Warszawską 12,000 łokci czyniłby mało co więcej nad $1\frac{1}{2}$ mili Warszawskiey (vide przypisek Kod. do Art. 1.)

Po uznaniu słuszności przyczyn wymawiania się obrany byż powinien natychmiast inny opiekun, a gdy przyczyny odrzucone zostaną, odwołać się może wymawiający się, a razem trwający przy swoim żądaniu do Trybunału Iwszey Instancyi mieysca przyzwoitego. Kto tam przegrywa, winien koszta opłacić. (440) *)

Opiekuna przydanego obiera, na żądanie opiekuna pryncypalnego, bądź ten jest oycem lub matką, zawsze rada familiina. (420.) A zatém nawet oycu przyda się iakoby dozorca, co przy inwentaryzacyi pozostałości i działach jest użytecznym, gdyż z powodu stosunków pod iakimi małżeństwo względnie majątku zawarte było częstokroć pozostały, małżonek może mieć sprzeczny od dzieci swych interes. Dla tego dobrze jest, gdy kto praw dzieci przestrzega, i uszkodzenia ich niedopuszcza. — Gdy obranie opiekuna głównego następuje od rady fa-

*) O przyczynach uwalniających patrz §. 6.

miliiney, tam oraz wyznaczony być powinien opiekun przydany.

§. 3.

Rada familiina i iey działania.

Rada familiina iest zgromadzenie krewnych lub przyjaciół małoletniego, które naywyższy ma staunek nad iego osobą i majątkiem. Końcem tem iaśnieyszego rozpoznania istoty teyże rady, rozdzielimy ten §. na osobne punkta:

- 1.) *Kto może donosić zdarzenia zwołania rady familiiney wymagające?*

Każdy spokrewniony z małoletnim lub nie, — wierzyciel interessowany, ma prawo donieść Sędziemu pokoju potrzebę opieki, a przytém uwiadomić go o nazwiskach i mieszkaniu osób radę familiiną składać mogących (406) poczem taż rada familiina zwołaną być musi. Gdy iuż iest opiekun, tedy

jest obowiązkiem iego, w przedmiotach tego wymagających, żądać zwołania rady familiiney, końcem narażenia się. A w przypadku śmierci opiekuna, powinnością jest opiekuna przydanego, zwołać podobną radę familiiną w celu obrania nowego opiekuna. To samo wolno uczynić Sędziemu pokoju z urzędu bez osobnego nalegania. (406.)

2.) *Kto zwołuie radę familiiną?*

Sędzia pokoju wydając zapozwy, wyznacza termin do stawienia się; przeciąg czasu od położenia wezwania, do stawienia się, powinien zawierać w sobie przynajmniey trzy dni, a gdy wezwany w odległości 3 miryametrów od mieysca stawienia się mieszka, na dzień ieden przedłużony. (411.)

3.) *Kto składa radę familiiną, a kto włącza się?*

Rada familiina iak samo nazwisko iuż oznacza, składać się powinna, prócz Sędzie-

sędziego pokoju, lub iego zastępcy, z krewnych zmarłego przynajmniej z sześciu osób wybranych, połową z oyczystego, a połową z macierzystego rodzeństwa małoletniego (407.) Jeżeli na mieyscu lub w odległości dwóch miryametrów, niemasz tyle spokrewnionych lub spowinowanych, ażeby po trzech z kaźdey linii dobrać można; w ten czas wyznacza sędzia pokoju innych obywatelów znaiomych z ciągłych związków przyiaźni z oycem lub matką małoletniego, na mieyscu będących. — W potrzebie gdy sędzia pokoju upatruie przyczyne niemożności zastąpienia krewnych, może wezwać spokrewnionych i powinowatych zdatnych, nad 2 miryametry odległości, (409) bliżsi w stopniu pokrewieństwa mają pierwszeństwo przed odleglejszemi, a starsi przed młodszemi. (407.)

Na pokrewieństwo nieprawie nieuważa się, gdyż to wtem mieyscu nic nie znaczy.

Do rady familiiney należą wszyscy rodzeni, i przyrodni bracia małoletniego zupełnoletni, mężowie siostr jego rodzonych, tyle ile ich się znajduie, chociażby liczbę 6 przechodziło. A kiedy bracia i mężowie siostr rodzonych zbierają się w liczbie sześciu lub więcej, w ten czas niemasz już potrzeby wzywania dalszych krewnych. Jednakowoż należą zawsze do tych wdowy poprzedników, (matka i babka) tudzież poprzednicy moc wymówienia się mający. (408.)

Do składu rady familiiney należeć nie mogą małoletni, (wyjąwszy oycę i matkę) — osoby płci żeńskiej (prócz matki i babki) — pozbawieni własney woli — wszyscy ci, którzy sami, lub też ich oycowie albo matki zostają z małoletnim w sporze sądowym. — Ludzie złych obyczajów, i skażitelnego postępowania. — Skazani na karę kryminalną. — Będący co do interesów w sprzeczności z małolet-

tniem n. p. gdzie mowa o przyięciu, lub zrzeczeniu się spadku, przez które zrzeczenie się, członek rady familiiney co zyskać, lub sam sukcedować mógł. (442.) Nakoniec, kto od iedney opieki wyłączony lub od niéy oddalony nie może znajdować się w radzie familiiney. (445.)

4.) *Czyli wezwany stawić się musi?*

Wezwany do rady familiiney przez sędziego pokoju lub iego zastępcę, iest obowiązany stawić się osobiście, lub przez pełnomocnika szczególnie do tego umocowanego, który więcey nad iedną osobę zastępować niemoże. Krewny spowinowacony lub przyiaciel, który bez ważney wymówki nie stawa, podpada karze pieniężney przez sędziego pokoju nałożonéy, nie przechodzącey iednak 50 franków, naprzeciw którey odwołanie się (appellacya) niema miejsca. (412. 415.)

5.) *Głosowanie w radzie familiiney.*

Rada familiina niemoże ważnie naradzać się, ani decydować, ieżeli w niey z osób wezwanych mniey nad $\frac{3}{4}$ członków zasiada; to iest: ieżeli sześciu iest zwołanych, a mniey nad pięć członków się znajdzie, naradzać się niemogą. Sędzia pokoju niewchodzi w tę liczbę.

Opiekun mianowany niemoże głosować ani przy wyznaczeniu i obraniu opiekuna przydanego, ani też żądać uchylenia tegoż samego od opieki, ani przy tém głosować. (423. 426.)

Sędzia pokoju lub iego zastępca ma pierwsze mieysce w obradach familiinych, głos (votum) iego liczy się z innemi; a w razie równości kresek ma w zdaniach przewagę. (416.)

Kiedy matka nieprzyjęła opieki, lub też ją przez dalsze zameżście utraciła, może bez wątpienia głosować w radzie familiiney, gdy chodzi o obranie opiekuna.

6.) *Jakie działania radę familiiną zajmować zwykły?*

Okoliczności, które dla naradzenia się, zwołania rady familiiney wymagają, niedają się żadnym sposobem tak przewidzieć, ażeby ie bez wyjątku co do liczby oznaczyć można, stém wszystkim główniejsze są:

- a) Rada obiera opiekuna, jeżeli ten prawem, wolą ostateczną lub w innym sposobie (conf. §. 2.) nie jest postanowionym; a potem obiera opiekuna przydanego (420. 422.) *) Przy obieraniu ostatniego nie głosuje opiekun. Gdzie niemasz braci rodzonych, w ten czas opiekun przydany powinien być mianowany z iedney z tych linii, do którey główny opiekun nie należy (423) n. p. gdy pierwszy opiekun iest z rodzeństwa

*) Prawem postanowieni opiekunowie są małżonek pozostaty, dziad etc. (vid. §. 2.)

macierzystego, opiekun przydany powinien być z linii oyczy-
stey lub na odwrot.

- b) Procz przypadku gdzie iedno z rodziców opieką się trudni, rada mając wzgląd na dochody z majątku małoletniego, oznacza z niego przybliżonym sposobem, — ile możności — (par appercu.) ilość rocznego wydatku na wychowanie i edukacją małoletniego, tudzież na zarządzanie dobrami iego. W tym samym razie, osobliwie gdy majątek iest znaczny mogą być przydani opiekunowi, ieden lub kilku rządców czyli zawiadowców płatnych, za których działania opiekun iest odpowiedzialny. (454.)
- c) Wynayduie remanent czyli prze-
wyż dochodów, który, jeżeli iest, opiekun rozdać go powinien na prowizye (455.) Rada oznaczyć może iakiey ilości remanent roz-

pożyczony bydź powinien, n. p. gdy wynosi złotych polskich sto lub wyżey (vid. §. 18.)

- d) Determinuie, co z ruchomości małoletniego sprzedanem bydź ma, lub nie; skoro rodzice w tém żadney nie uczynili dyspozycyi. (452.)
- e) Stanowi iak często opiekun rachunki z opieki składać ma, czyli co rok, co dwa, lub trzy lata raz (470.)
- f) Może także dla dobra opiekuna zadecydować, ażeby tenże dla zabezpieczenia majątku małoletnich, zapisał kaucyą czyli rękojmią na oznaczonych pewnych dobrach lub funduszach swych hypotecznych; w przeciwnym bowiem razie za to, coby małoletniemu z sprawowania opieki winien pozostał, oiaży hypote-

ka cały iego majątek. (2136. 2141.) *)

g) Gdy obrany opiekun nie jest tej samey religii co małośni pod iego opieką zostaiący, wyznacza się opiekun przydany z religii ostatniego, do dozoru nad ćwiczaniem małośniego w iego religii. (420.) które to zdarzenie w protokule sędziego pokoju zanotowane bydź powinno. (420.)

*) Jeżeli opiekun zaniedbał wyrobić sobie w radzie familiiney zaraz przy obięciu opieki szczególney kaucyi, majątek zaś iego daleko jest większy niżeli dla zabezpieczenia małośniego potrzeba, może późniey żądać ażeby ścieśnioną była do tyle ile potrzeba. Żądanie w tej mierze zaniesione bydź powinno do Trybunału przyzwoitego I. Instancyi naprzeciw opiekunowi przydanemu, poparte zdaniem rady familiiney; który za wysłuchaniem wniosków Prokuratora Królewskiego, przy Trybunale, ścieśnienie takowe wyrokiem stanowi. (2143. — 2145.)

h) Udziela zezwolenie na zawarcie małżeństwa tam, gdzie już nie masz ani oycy ani matki, ani dalszych poprzedników, lecz tylko osobom, które 21 rok wieku swego nieskończyły, (160.) tudzież w tym samym przypadku, upoważnia opiekuna do założenia w potrzebie oppozycyi naprzeciw zamierzonym przez małoletniego związkom małżeńskim, lub też do skargi o zniesienie podobnego związku bez zezwolenia rady familiiney zawartego. (175. — 173. — 182. — 477.)

i) W trakcie opieki mogą się jeszcze wydarzyć następujące zatrudnienia:

aa) Oddalenie Opiekuna. — Celem opieki jest staranie, ażeby dzieci małoletnie na dobrych i użytecznych ludzi kierowanemi byli, a majątek ich pod równą oycowskiemu staraniu pieczęią zo-

stawał. Jeżeli zatém opiekun zaniedbuje swych obowiązków, może być od opieki uchylonym. Uchylenie takowe decyduje rada familiina na ten koniec zebrana, za poprzedzającym opiekuna wezwaniem, i wysłuchaniem go na zarzuty iemu uczynione. Przyczyny oddalenia powinny być w uchwale rady familiiney dokładnie wyłuszczone. (446. 447.)

Jeżeli oddalony opiekun na decyzji rady familiiney zaprzestaje, co w protokule wyrażonym być powinno; tedy nowo ustanowiony opiekun wchodzi natychmiast w obowiązki w tej mierze. A gdy pierwszy temu się sprzeciwia, opiekun przydany powinien podać tę uchwałę Trybunałowi I. Instancyi pod rozważę, a ten decyduje nie tamując odwołania się (*salva appellatio-
ne.*) (448.)

88) Upoważnianie opiekuna przez radę familiiną do przyięcia lub zrzeczenia się imieniem małoletniego sukcessyi lub darowizny, (461.) Rodzice, dziad lub babka nie będąc nawet opiekunami, mogą przyjąć darowiznę imieniem małoletniego. (935.) Daley wymaga prawo upoważnienia opiekuna do wprowadzenia sporów sądowych (464.) do sprawy o działy — (465. 817.) do zaciągnięcia summy pieniężney — do sprzedania, alienacyi lub zastawu dóbr nieruchomych do masy majątku małoletniego należących — do uгод etc.

Nakoniec w ogólności trudni się rada familiina: — decyzyą: czyli matce w powtórne śluby małżeńskie wniść mającý, sprawowanie opieki ma bydź nadal powierzone? — Przydaniem współopiekuna w osobie powtor-

nego męża. — Wyznaczeniem Kuratora ventris brzemienny, dla zapobieżenia podrzuceniu obcego dziecięcia. — (393.) Oznaczeniem posagu, lub też zapomożki na poczet przyszłego dzieła, w układach małżeńskich dziecka, którego rodzice są woli pozbawionemi (511.) etc. o czem na swoim miejscu. —

§. 4.

O odpowiedzialności rady familiinéy.

Prawo nie wspomina nigdzie o odpowiedzialności członków rady familiinéy, za ich uchwały i postanowienia, owszem zdaie się tylko wyłączać ten iedyny przypadek; gdzie członki teyże rady głosując naprzeciw tłumaczeniu się opiekuna, uchylającego się od przyięcia opieki, mogą bydź skazani na koszta przez Trybunał pierwszey Instancyi, skoro tenże słusność

przyczyn opiekuna uznaie, i uwalnia go od opieki. —

Jednakowoż i tu nie wyraża prawo absolute, że członki rady też koszta koniecznie ponosić muszą, mówiąc tylko, że *mogą* być skazani. (441.)

Opiekun zaś *powinien* ponosić koszta, gdy przyczyny wymawiania się, są odrzucone.

Mówiąc ogólnie pociągałoby to za sobą nieskończone trudności, gdyby wprowadzony był regres naprzeciw tym członkom rady familiiney, którzy do szkodliwéy a częstokroć przewidzieć się nie-dającej uchwały większością głosów, przyłożyli się; a następnie zrodziłoby mnogość zbytecznych i zawiłych processów gdyby rada familiina za swe układy za odpowiedzialną ogłoszoną był miała. Mylić się mogą wprawdzie nietylko wszystkie członki rady familiinéy, ale też nawet i Sędziowie sami; stem wszystkiém niemożna się tak łatwo spodziewać, ażeby wszyscy w ieden i tenże sam błąd podpadli, oraz w obra-

dach swych, w których tak opiekun, iako też i opiekun przydany są obecnemi, przy błędach swych ciągle obstawać mieli. Mniewy ieszcze wnosić należy, ażeby taka liczba zgromadzonych, publicznie spokrewnionych i przyjacioł małoletniego, pod powagą i kierunkiem sędziego prawa, oraz pilnego na szalę sprawiedliwości; miało się knować z umysłu coś takiego, coby się dobru tegoż samego małoletniego wbrew sprzeciwiało. — Ogólną znościomość prawa powinienby nie ledwie każdy posiadać, głębokich zaś widoków w nauce iey niepodobna żądać po członkach rady. Przedmioty obrad są powiększény części łatwe, przepisy zaś iasne, a przeto uchybienia celu nie prędko przypuszczaiące; a z resztą tam, gdzie głębsza przezorność prawa potrzebna, nie odmowi sędzia udzielenia roztropnéy rady, owszem z chęcią w tey mierze uprzedzać będzie, ażeby przez zboczenie w przepisach, małoletni szkodzi niepodpadli.

§. 5.

O osobach niezdolnych do sprawowa-
nia opieki.

Tak opiekunami, iako też opiekunami przydanemi obierani bydź mogą osoby płci męskiej, lecz tylko takie; które są zdolne swym własnym majątkiem zarządzać *) kto jest małoletnim wyjąwszy oycę i matkę — cywilnie umarłym **) pod kuratelą zostającym — głuchoniemym — niewidomym — za rozrznego uznany — niemoże bydź opiekunem. Daley pozbawieni są powagi opiekuna: skazani na ka-

*) Osoby płci żeńskiej mogą sprawować opiekę tyłkò nad własnymi dziećmi, lub też samè wyższego stopnia, nad ich wnukami, ostatnie iednak w tedy, gdy do tego przez radę familią są umocowane.

**) Cywilnie zmarły (civiliter mortuus) jest ten, który przez wyrok sądowy, pozbawiony wszelkich praw obywatelskich. (25.)

rę kryminalną lub z sławy wyzuwającą, *) — widocznie złych postępków — niesposobni do kierowania interesami — zostający w sporze sądowym z małoletnim, lub też imieniem iego familii popieranym, albo też takim, który naprzeciw małoletniemu z osobney opieki wypływa, i popierany jest przez opiekuna lub pełnomocnika iego.

§. 6.

O osobach uwolnionych od przyięcia opieki.

Od przyięcia opieki, i opieki przydanej uwolnieni są: Xiążęta, i wielcy dygnitarze Państwa umieszczeni w akcie konstytucyi państwa francuzkiego d. d. 18. Maia 1804: Daley sędziowie kassacyjni, królewski Prokurator przy sądzie tymże samym i iego zastępcy. Kommissarze izby obrachunkowey — Prefekci — obywatele

*) To samo pociąga za sobą odebranie nadaney wczesney opieki. (443.)

posiadający publiczne urzędy za obrębem Departamentu, gdzie opieka ustanowioną być ma. (427.) Niemniej są wolni od sprawowania opieki osoby wojskowe w istotney służbie zostające. (428. 431.)

§. 7.

O osobach; które pomimo zdolności od opieki uchylać się mogą. —

Dopoki w obrębie czterech Miryamentów znaydują się krewni i powinowaci małoletniego zdolni do prowadzenia opieki, nie może być żaden obywatel osobney familii znaglony do teyże. (432.) Kto ma lat 65 wieku swego, może się uchylać od opieki (433.) równie i szkodliwie ułomny (atteint d'une infirmité grave.) Ostatni przypadek daje nawet po udowodnieniu powód do złożenia podięty iuż opieki. — Kto skończył lat 70 wieku swego, może się zniey wyłączyć. (434.)

Kto ma dwie opieki, może się uchylać od trzeciej — Małżonek lub oyciec mają-

cy już iednę opiekę, niema obowiązku przyjmowania drugiey, procz nad dziećmi własnymi. (435.)

Kto w czasie przyięcia opieki ma pięcioro dzieci prawych, iest od niey wolnym, wyłączając tę, którą ma nad dziećmi swemi. Dzieci, które w istotney służbie woyskowej życia dokończyły, tudzież i te, które dzieci a względnie oycy wnuków pozostawiły, wchodzą w powyższy rachunek. (436.) Narodzone dzieci w czasie opieki, nie są powodem do zrzucenia się z niey. (437.)

§. 8.

O osobach wolnych tudzież wyłączonych od opieki przydaney.

Te wszystkie osoby, które są wolne lub wyłączone od przyięcia opieki główney, są także wolne lub wyłączone od obowiązku opieki przydaney. (426.)

§. 9.

O obowiązkach opiekuna.

W ogólności biorąc, łatwo każdy wyobrazi sobie obowiązki opiekuna gdy wie, co do strzeżenia, a ile możności do polepszenia dobra własnego iest potrzebnym: Co do przepisów; powinien, nayprzód obrany opiekunem, nie mając ważnych i prawnych przyczyn do uchylania się od opieki, natychmiast ją przyjąć, i nią się zaprzętnąć, skoro o wyborze i mianowaniu siebie na ten charakter wiadomość przyzwoicie odbiera, (418.) *) Daley starać się w tym samym czasie o wyznaczenie opiekuna przydanego. (421. 422.)

Gdy opiekun przydany opiekę składa, musi pierwszy natychmiast żądać wyznaczenia w radzie familiinéy innego na iego miejsce. (425.)

*) Zobowiązywanie opiekuna przez danie ręki sędziemu (manustipulatio) nie iest potrzebne.

Z resztą obowiązki opiekuna tyczą się częścią osoby małoletniego, częścią jego majątku.

§. 10.

1. *Obowiązki opiekuna względem osoby małoletniego.*

Pierwsze zatrudnienie opiekuna jest w tym miejscu około dobrego wychowania, wyżywienia i edukacyi małoletniego według stanu, majątku i okoliczności wpływ tu mających, końcem usposobienia go na dalszy bieg życia, do jakiego stan i zdolność jego powołuie. (450.) Koszt na to ile się obrachować da, przez opiekuna wynaleziony i do majątku zastosowany, zaproponowany być powinien przez tegoż radzie familiiney, która go oznacza. (454.)

Co do edukacyi. — Bez wątpienia jest ieden z naytrudniejszych obowiązków opiekuna, osobliwie gdzie go związek natury nie łączy z dziecięciem skazywać ście-

szki edukacyi małoletniemu, i przewidzieć iego względne zdatności. Prawo wyraża się ogólnie. — Lecz czyliż mogło więcej powiedzieć? Nie każda opieka iest drugiey równa, a tysiące naypiękniejszych i wybornych przeznaczeń, zostaną bezskuteczne, skoro inne stosunki nie odpowiadają. — Opiekun usiłować tylko powinien pozyskać zaufanie u swego małoletniego, a rozważywszy iego wrodzone talenta i skłonności, obrać mu plan do dalszey edukacyi, lub sposobu życia.

Dobry opiekun, pomniąc iak piękna iest bydź dobroczynnym, nie da się uwodzić fałszywym o sławie wyobrażeniom, nie przestanie w tém na własném przekonaniu, lecz zasięgnie oraz rady od mężów doświadczenie, i rzetelnomyślność posiadających.

Małoletni winien opiece swéy iako zastępcom rodziców, uszanowanie; iest obowiązany bydź iey powolnym i w interesach ważniejszych nic nieprzedsiębrać, bez iey rady i wiadomości. Równie nie

oddalać się z miejsca mieszkania, gdzie jest przeznaczonym; wyiąwszy udanie się do woyska, po skończonym 18 roku wieku swego. (374.) Inaczey opiekun ma prawo zwyczajnéy karności domowéy. A ieżeli władza opiekuna iest za ścisła, do zapobieżenia złym postępkom małoletniego, a te gruntuią się na ważnych przyczynach użalania się na niego; naten czas opiekun powinien przełożyć to radzie familiiney, przez którą będąc umocowany, ma prawo ieżeli małoletni nie wszedł ieszcze w rok 16 wieku swego żądać zamknięcia go na ieden miesiąc. W dalszym wieku małoletniego może karę takową do sześciu miesięcy zwiększyć. Jednakże do każdego zamknięcia musi opiekun wystarać się o rozkaz Trybunału. (468.)

§. 11.

2. *Obowiązki opiekuna względem majątku małoletniego.*

Majątkiem małoletniego winien iest opiekun zarządzać, iako dobry gospodarz;

a jeżeli ieszcze wprzód inwentarz lub podział uskutecznić należy, na ten czas w dzie sięć dni po odebraney wiadomości, że iest opiekunem, powinien żądać odpieczętowania pozostałości, i spisania inwentarza w przytomności swey i opiekuna przydanego, za wezwaniem Taxatorów biegłych przez sędziego pokoju przysięgą zobowiązanych.

A gdy opiekun ma iakową pretensyą do massy majątku małoletniego, powinien ią do inwentarza podać, pod utratą praw swoich. (451. — 453.)

Opiekun odbiera do siebie inwentarz czyli opis stanu majątku małoletniego, lub też działy; skąd dochodzić może, z czego się tenże majątek składa, ile wynosi, iakie na nim ciężary i długi, i ile po potrąceniu ostatnich pozostaie się.

Jeżeli posiada kto majątek małoletniego prawem użytku (ususfructus), iest powinnością opiekunów obydwóch dawać bacność, ażeby ten majątek zostawał w stanie nieodmiennym od tego, w iakim

pod użytek oddany był (578.) Użytkuiący musi na żądanie zapisać na to kaucyą; od czego iednak rodzice mający prawem tenże użytek na majątku dzieci są wolni, (601.) skoro w miarę majątku, dzieci wychowuią, żywią i edukuią. (385.) — Przez śmierć naturalną lub cywilną użytkuiącego, ustaie iego użytek (617.) Małżonkowi pozostałemu, służy prawo użytku na majątku dzieci swych, aż do czasu skończonych 18 lat wieku dzieci, (384.) ustaie iednakowoż matce w powtorne związki małżeńskie wchodzącej.

Jeżeli pozostały małżonek zaniedbuie spisanie inwentarza, pozbawia się na ten czas użytku dopiero wspomnionego, a gdy przytém i opiekun przydany iest opieszaly, odpowiedzialni są obydwaj, za wszelkie stąd wynikłe szkody in solidum (1442.) *)

*) Obowiązek solidarny (obligatio in solidum) tak tu, iako też w układach pomiędzy dwiema, lub więcey osobami: znaczy odpowiedzialność iednego za drugiego, albo też iednego za wszystkich i wszystkich za iednego. —

Użytek, o którym mowa, nie rozciąga się na tém co dzieci przez swą pracę i pilność sobie zebrali; równie iak i na tém co im z warunkiem, że rodzice stąd użytkować nie mogą, darowane lub zapisane zostało. (387.)

Jeżeli majątek małoletniego dla niego samego przez opiekuna bywa administrowany, na ten czas powinien ostatni z tej administracyi rachować się, a wynikłą z winy własnej szkodę z własnego majątku zastąpić. Ta odpowiedzialność przechodzi na jego sukcesorów (419. 450.) *) Podobną hipotekę mają: zostający pod kuratelą, niedołężni i rozrzutni na majątku swych kuratorów. (2121.) W przypadku konkursu, stoi ich prawo w równym rzędzie z przyznanymi urzędownie hipotekami. (2135.)

*) Rachunek opiekuna ułożony byź może sposobem dziennika, gdzie dochód i wydatek tak iak przychodzi zapisywanym byź powinien, a dowody na toż zapisanie w osobny Volumen zebrane byź mogą, a to stósownie do wzoru na końcu załączonego.

Prócz tego, powinien opiekun na zabezpieczenie majątku małoletniego kaucyą, która już z prawa powstaie i cały iego majątek ciąży, wniesć do księgi hipoteczney; ieżeli przez radę familiiną nie iest zadecydowane: że tylko pewne nieruchomości za kaucyą hipoteczną służyć mają. (2136. 2141.)

Gdy małoletni zamieszkały w kraiu, posiada dobra za granicą, tych administracya iest przy samym opiekunie przydanym, lub też specjalnie obranym, i wten czas opiekun nie obstaie za pierwszego. (417.)

Szczególne przedmioty zarządzania:

§. 12.

A. Dobra nieruchome.

a. Dzierzawa.

Opiekun starać się powinien o wyciągnięcie z dóbr małoletnich iak naywyższej intraty, lecz bez ich spustoszenia, dla tego rozważyć musi: czyli użyteczniey

iest sam ie administrować, lub też w dzie-
 rzawę wypuścić. Do dzierzawy i naymu
 niema potrzeby umocowania rady familii-
 ney. — Opiekun w ten czas tylko może
 brać dzierzawę na siebie, gdy opiekun
 przydany od rady familiiney do zawarcia
 z nim kontraktu pod warunkami teyże
 przełożonymi iest upoważniony (450.)
 Dierzawa każda niemoże dłużej nad lat
 dziewięć bydź zawartą (1718. — 1429.)
 Gdy dobra ziemskie trzy lata przed wyi-
 ściem bieżącej dzierzawy, a budynki miey-
 skie dwa lata przed skończeniem czasowe-
 go kontraktu naymu, nadal w dzierzawę
 i respective naym wypuszczone są, na ten
 czas umowy w tey mierze dopiero w ten
 czas mają swój walor, gdy ich nowa dzie-
 rzawa lub naym istotnie się zacznie.
 (1718. — 1430.)

b) Sprzedaż.

Bez poprzedzającej uchwały, i upowa-
 żnienia rady familiiney, niemogą bydź
 nieruchomości małoletniego przez opie-

kuna (choćby ten był oraz oycem lub matką) ani sprzedane, ani alienowane lub w zastaw dane. (457.)

Gdy opiekun sądzi, że sprzedaż dóbr stanie się użyteczniejszą dla małoletniego, a niżeli ich utrzymanie; lub gdy dochody nie są wystarczające na wydatki, w ten czas może o tém opiekun donieść radzie familiiney, która zrewidowawszy rachunki iego, przeświadczywszy się dostatecznie o ich rzetelności i niedostatku, decyduje i uchwała sprzedaż, determinuje wyraźnie co ma być sprzedanym, i oznacza warunki sprzedaży. *) Takowa uchwała rady na piśmie z dowodami też wspierającymi, a oraz wykazującymi słuszność żądania, podana być powinna

*) Rada familiina postępować tu powinna z przyzwrotną ostrożnością, i sprzedaż uchwałać dopiero w ten czas, gdy majątek bardzo zadłużony i żadnych innych środków niemasz do zaspokojenia wierzycieli; lub też gdy dom spustoszały wielkiej reparacyi potrzebuje, a na to żadnego funduszu wynaleść niemożna.

przez opiekuna do Trybunału przyzwoitego Iwszey Instancyi końcem utwierdzenia sprzedaży zadecydowaney. (458.)

Skoro Trybunał za wysłuchaniem wniosków Prokuratora Królewskiego tę uchwałę potwierdzi; na ten czas nieruchomości sprzedaną być może, naywięcej ofiarującemu za współdziałaniem opiekuna przydanego, przed delegowanym w tey mierze członkiem sądu Iwszey Instancyi, lub też deputowanym Notaryuszem przez licytacją, za poprzedzającym potroyném, zawsze tygodniem od siebie oddalonym ogłoszeniem; które, jeżeli dzieie się przez poprzybiianie na mieyscach publicznych doniesień, na ten czas te same powinny być wisowane, i uwierzytelnione przez Prezydenta lub naczelnika gminy, (*visée et certifiée par le maire des communes*) gdzie są wydane, o czém w protokale licytacyjnym wzmianka uczynioną być powinna. (459.)

Gdy małoletni posiada dobra, które są za sumę pewną zastawione, a zastawnik domagając się o pieniądze, nalega na sprze-

daż pierwszych; w ten czas równie iak przy sprzedaży dopiero opisaney musi byđz przepisana formalność, końcem ułożenia warunków sprzedaży, przez radę familiiną zachowana; gdyż przytrafić się może, że rada familiina przez zaciągnięcie kapitału inszego nie alienuiąc dla iakowych korzystnych i pewnych widoków dóbr, znajdzie sposobność zniesienia długu dawniejszego. Sprzedaż tego rodzaju iak i pierwsza, musi podobnież byđz na publiczney licytacji uskutecznioną. (460.)

Przytrafić się może ieszcze, że małoletni posiada nieruchomość wspólnie z kim obcym, który przez wyrok sądowy przymuszonym byđz może do iey sprzedaży, lub teź sam na sprzedaż nalega; ieżeli więc ta nieruchomość rozdzielenia nie przypuszcza, sprzedaną byđz może przez opiekuna pod następującemi warunkami i formalnościami:

- 1.) w trzech po sobie idących niedzielałach powinny byđz uwiadomienia publiczne tey sprzedaży, poprzy-

biiane w powiecie na miejscach
zwyczajnych,

- 2.) też same powinny bydź wisowane przez naczelnika gminy gdzie są pōprzybiiane.
- 3.) Sprzedaż ta powinna nastąpić przez publiczną licytacją, którą uskutecznia członek sądu pierwszey instancyi, lub też wyznaczony notaryusz.
- 4.) Licytacya odbyta bydź musi w przytomności opiekuna przydanego.
- 5.) Do licytowania obcy muszą bydź przypuszczeni. (1687.)

Sam |opiekun, nawet przez licytacją nie iest mocen, i to pod karą nieważności nabywać osobiście, lub też przez pośrednicze osoby, dóbr swego małoletniego. (1596.)

§. 13.

B. Zastaw dóbr i zaciągnięcie długu.

Gdy opiekun (nie wyłączając nawet ani oycy lub matki) widzi potrzebę zacią-

gnienia pieniędzy na majątek małoletnich, albo też chce dobra jego zastawić w pewnym kapitale, lub też hypoteką obciążyć, powinien na to zwołać radę familiiną; która po roztrząśnieniu przynaglaiającej potrzeby lub też widocznój korzyści stąd dla małoletniego wypływaiącej, swe zdanie i autoryzacyą opiekunowi udziela. W uchwale tego rodzaju, powinna być ilość zaciągnąć się mającego kapitału, i dobra które w zastaw oddane być mają dokładnie wyszczególnione. Takowa uchwała upoważniająca, niżeli użytą być może, powinna być wprzód iak wyżej przez Trybunał Iwszey Instancyi przyzwoity (forum competens) potwierdzoną. (457.) Z resztą formalności przy zastawach są te same, iakie przy sprzedaży dóbr małoletnich; iak daleko do takich przedmiotów ściągają się.

Małe pożyczki, które z dochodów rocznych zaspokoione być mogą, i w hypotekę nie wprowadzają się, nie podpadają tym formalnościom.

§. 14.

C) *Ruchomości.*

Jeżeli względem ruchomego majątku, który na małoletniego przypada, lub też już posiada, nie zostawił oddawca czyli pozostawiciel spadku żadney dyspozycyi na to: czyli takowe w istocie (in natura) dla małoletniego zachowane bydź mają lub nie? w ten czas rada familiina zastępuje pierwszego; decydując sprzedaż lub zachowanie. Znajdzie też rada iakowe ruchomości za zbyteczne, lub wcale niepotrzebne, te w przeciągu czterech niedziel po ukończoném spisaniu inwentarza za działaniem i w przytomności opiekuna przydanego, przez publiczną licytacją po ogłoszeniu przyzwoitém na pieniądz zamienione bydź powinny.

A jeżeli pozostały małżonek mający na nich użytek, temu się opiera, na ten czas takowa ruchomość musi bydź otaxowana, a po ustałym użytku do massy majątku małoletniego wróconą, lub też gdy

D

w naturze zwrot iuż nastąpić niemoże, po-
 dług taxy zapłaconą. Rodzice są wolni
 od stawienia kaucyi, za pewność takowych
 ruchomości (601.) Do oszacowania czyli
 taxy podaie opiekun przydany biegłych,
 a sędzia pokoju zobowiązuie ich przysię-
 gą. Koszta w tey mierze ponosi użytek
 mający (usu fructuarius) (452. — 453.)
 Równie tu, iak przy nieruchomościach nie
 może bydź nic opiekunowi małoletniego
 przyderzone.

§ 15.

*D. Przyęcie lub zrzeczenie się spadku
 albo też darowizny.*

Żaden opiekun niemoże przyimować
 waźnie, lub się zrzekać spadku czyli suk-
 cessyi na iego małoletniego spływają-
 cego, bez poprzedzającego upowaźnienia
 przez radę familiiną. Przyęcie nastąpić
 inaczey niemoże, iak tylko pod warun-
 kiem dobrodzieystwa prawa i inwenta-

rza (461.) *) W podobnym sposobie należy mieć opiekunowi upoważnienie od

*) Skoro opiekun jest wątpliwym, czyli pozostałość, która małoletniemu przypaść ma, obciążona jest długami lub nie? w ten czas powinien oświadczyć w Kancellaryi Trybunału Iwszey Instancyi mieysca spadku: że pozostałości chwyta się imieniem małoletniego, iedyne pod warunkiem dobrodzieystwa prawa i inwentarza, tudzież dopraszać się ażeby iego takowe oświadczenie przyjęte było, do księgi na ten koniec w kancellaryi Trybunału sporządzoney. (793.) Oświadczenie to oznacza: że za iakowe długi w czasie wykazać się mogące tyle tylko obstawać chce, iak daleko fundusz sukcesyi wystarczać będzie; gdyż częstokroć długi przewyższają spadły majątek. Gdy to uskutecznione, winna jest opieka w przeciągu 3 miesięcy, rachując od czasu przypadłej sukcesyi, starać się o spisanie inwentarza, a potem pozwolone mu są dni 40 rachując od ukończenia inwentarza do narażenia się z radą familiiną, czyli sukcesya przyjętą bydź ma, lub też iey zrzec się należy. (795.) A jeżeli oznaczony przeciąg czasu trzech miesięcy i 40 dni upłynie, bez oświad-

radę familiinę do przyięcia darowizny dla
iego małoletniego przez akt pomiędzy ży-
jącami uczynionę (463.) *) To iednak

czenia się względem przyięcia lub zrzeczenia
się; na ów czas dalszy a pilny successor po-
zostawiciela, może zabrać sukcesyą (798.)
a opieka zniewoloną bydź może do wynadgro-
dzenia szkód, ieżeli się iey opieszalosc okaże.
Z tego powodu należy się wcześnie naradzić
względem tey tak ważnéy okoliczności z radą
familiiną.

- *) Przez darowiznę pomiędzy żyjącami, rozumie
się to: gdy kto swój majątek lub też część ie-
go tak oddaie; że odbierający dar, natych-
miast staie się iego właścicielem, za co on wy-
pełnić musi obowiązki ieżeli i iakie darujący,
przy tey darowiznie wymawia sobie n. p. ży-
wienie darodawcy i t. p. Obdarowany zwa-
żywszy przez to korzyść lub stratę, może da-
rowiznę przyiąć lub iey odmowić. Jeżeli
obdarowany wyraźnie iey nieprzyimuie, tedy
taż nic nieważy. — Uważa zaś opiekun, że
darowizna nie iest potączona z warunkami
ku stracie dążącami, owszem pociąga za sobą
widoczną korzyść, w ten czas przyiąć ją może
bez namysłu. —

rozumie się tylko o znacznych darunkach; gdyż małe podarki dla zaszczytu lub nagrody nie podpadają pod przepis.

Rodzice, dziad i babka mają jednak moc, bez upoważnienia rady familiiney, i nie będąc nawet opiekunami, przyjąć darowiznę imieniem małoletniego (935.)

§. 16.

E. O sporach sądowych i ugodach.

Bez upoważnienia rady familiiney nie może opiekun rozpoczynać żadnych sporów sądowych, czyli processów tyczących się nieruchomości, ani też przyznawać takowych pretensyi (464.) Spory zaś o majątek ruchomy, n. p. o ściąganie iakowych należitości, długów massie winnych (Activorum) może opiekun sam przedsiębrać i popierać. Niemniéy na wytoczone przeciwko małoletniemu odpowiadać. Do ugód nakoniec, nie tylko iest potrzebne umocowanie rady familiiney, ale nawet opinia czyli zdanie trzech prawa biegłych, których

Prokurator Królewski przy Trybunale pierwszey Instancyi mieysca przyzwoitego mianuie; ugoda zaś sama dopiero w ten czas ważność odbiera, gdy iest potwierdzoną przez Trybunał Iwszey Instancyi przyzwoity. *)

§. 17.

F. Sciągnięcie należitości pieniężnych do massy.

Jeżeli opiekun ma pieniądze odbierać, starać się musi o podniesienie ich na terminie, kiedy do zapłacenia przypadają, inaczey podpada przypadkowi zapłacenia ich z własney kieszeni; gdy późniey dłużnik pod konkurs dostanie się. Często się też zdarza, że dłużnik zapłaciwszy kapitał żąda kredytu na prowizye; lecz gdy nikt obowiązku niema do przyimowania

*) Ugoda (Complanatio) zawiera się końcem ukończenia, i tamy iakiego iuż wartuiącego się, sporu sądowego, lub też końcem zapobieżenia mu, ieżeli iest spodziewany.

wypłaty iakowey wprzód na poczet kapitału, a prowizyi nadal wierzenia, więc też dłużnik, chcący wypłatę iakową na kapitał skutecznić, a będąc winnym prowizye, powinien ostatnie nayprzód zaspokoić, a dalszą dopiero wypłatę na kapitale sobie potrącić. (1254.)

Wreszcie iest chwalebna: gdy opiekun odebrane pieniądze do massy małoletniego należące, oddzielnie od swoich odkłada, a utrzymując osobny rejestr dochodu n. p. za licytowane nieruchomości, mobilia, i t. p. nie chowa ich dopoty, dopoki w tymże rejestrze, zapłacenia nie zanotuje i w dziennik swój (o którym niżej) nie wciągnie; przytym gdy ma zwyczaj na każdą wypłatę dawać kwity.

Takowa ostrożność użyteczna iest odbierającemu równie iak wypłacającemu, który dawszy regularnie kwit, zarzucać niemoże, że więcey zapłacił, albo też wnosić, że iakowa zaległa prowizya zaspokoiona, ile że wiadomo: że prowizya częstokroć dwa lub trzy lata zostaje w zale-

głości, i dla tego iest ieszcze i to dobrą rzeczą wyrazić, za który rok prowizya płacona, i nie odbierać za terażnieysze lata, a za dawnieysze kredytować; gdyż wraze sporu dawnieysze zaległe prowizye sąd odciąć może.

§. 18.

G. Lokacya czyli zabezpieczenie oszczędzonych pieniędzy.

Znayduie się iaka przewyż dochodów, lub oszczędzona sumka, (zobacz §. 3. lit. c.) tę powinien opiekun naydaley w przeciągu sześciu miesięcy rozpożyczyć, po upłynionym bowiem tym przeciągu czasu, sam od niéy prowizye opłacać musi (455.) Jeżeli rada familiina nie oznaczyła ilości, od iakiey rozpożyczenie swój początek brać ma, tedy po sześciu miesiącach musi opiekun opłacać prowizye od naymnieyszey kwoty. (456.) Jednakowoż byłoby rzeczą śmieszoną rozumieć tu takie kwoty pienię-

żne, na które nikt zastawu urzędowego nieda.

Strata przez rozdanie pieniędzy niebezpieczne lub lekkomyślne ciąży opiekuna.

§. 19.

H. Żądanie działów majątku.

Gdy małoletni trzemaią wspólny posessyi dobra z innymi osobami, a ci nalegają na odłączenie ich i podział, i wytoczą w tej mierze sprawę do sądu; na ten czas opiekun mocen jest, bez upoważnienia rady familiiney w tej sprawie odpowiadać. (465.) Lecz gdy opiekun sam chce takowy lub inny podział majątku małoletnich uskutecznić z tą mocą, aby tak, iak pomiędzy pełnoletnimi był trwały, w ten czas powinien: 1.) byź do tego umocowany od rady familiinéy; 2.) Umocowanie to wraz z uchwałą rady familiinéy w tej mierze przełożyć Trybunałowi, ten wyznacza potrzebną liczbę biegłych, któ-

rzy wykonawszy przysięgę przed Prezesem Trybunału lub wyznaczonym przez niego sędzią, przystępują do oszacowania podziału i ułożenia części dziedzictwa, które losem ciągnięte i zadecydowane być powinny w przytomności bądź członka Trybunału, lub też w obecności Notaryusza przez Trybunał wyznaczonego. Wszelki inny podział za tymczasowy uważany będzie. (466.)

Jeżeli zaś jest kilku małoletnich, których prawa przy podziale nie są iednokie, dla strzeżenia tych, każdemu z nich dany być powinien opiekun szczególny, i osobny. (838.)

Działania urzędowe:

§. 20.

O umowach małżeńskich i testamentach małoletniego.

We wszelkich obywatelskich i prawnych zatrudnieniach zastępuje opiekun

swego małoletniego (450.) i dla tego ostatni nie może żadnych czynności ważne przedsiębrać, ani też ważnych umów zawierać prócz kontraktu małżeńskiego; w którym może małoletni tak ważne iak zupełnoletni czynić obietnice przyszłemu mężowi, lub przyszłej żonie, zapisywać darowizny, dożywocia (usum fructum) z tym iednak warunkiem: że ieżeli oboie lub iedno ziego rodziców żyje, na ten czas zezwolenie tych, a w niedostatku iednego z rodziców zezwolenie dziada i babki, a gdy tych niemasz, zezwolenie rady familiinėj za wdaniem się opiekuna, do podobnych czynności mieć musi. (1398. 148. — 160. 175. 1309.) *) Skończył małoletni iuż rok szesnasty wieku swego, w ten czas mocen iest, bez zezwolenia opiekuna lub rady fa-

*) Opiekun gdy w kontrakcie małżeńskim podaie swego małoletniego za woluego od długów, obstaie za rzetelność tego twierdzenia, ieżeli zaś iego oświadczenie fałszywe, można z fundamentu ewikcyi skarżyć przeciwko niemu. (1513.)

miliiney rozporządzić przez testament połową tego, czymby będąc zupełnoletni, w całości dysponować mógł, iednakowoż nigdy na dobro swego opiekuna, chyba że ten opiekun, iest oraz iego ascendentem czyli poprzednikiem. (904. — 907.)

§. 21.

O rachunkach z opieki.

Każdy opiekun składa rachunki tylko przy ukończeniu zarządzania swego. (469.) Gdy więc władza opieki przechodzi na opiekuna nowo obranego, albo małoletni lat przyzwoitych doszedł, lub usamowolnionym został; powinien bydź sporządzony obrachunek formalny. Względem rachunków w trakcie opieki niemasz przepisów, lecz tylko rejestra dochodu i wydatków z dowodami, iako to: kwitami, protokołami licytacyinemi, etc. powinien opiekun na oznaczonych przez radę familiiną terminach, teyże radzie i opiekunowi przydanemu, iednakowoż nie częścicy

o- nad raz w rok do przejrzenia przełożyć
ni, (zobacz §. 3.)

oż Od takowego cząstkowego usprawie-
ba dliwiania się, są w prawdzie ogólnie mó-
n- wiąc, oyciec i matka mający prawo uży-
tku, na majątku małoletnich swych dzie-
ci, uwolnieni; (470.) wszelako w przy-
padkach artykułem 457. Kodexu objętych,
o gdy kapitał iaki zaciągniony, dobra nie-
) ruchome sprzedane, lub też zastawione,
a i hypoteką obciążone bydź mają; są obo-
wiązani do podania summarycznéj tabelli
e- stanu administracyi.

- Gdy opiekunowi nie służy użytek na
- majątku małoletniego, dobrze uczyni; ie-
- żeli w pewnych przeciągach czasu n. p. ro-
n- cznie, porządne rachunki układa, gdyż
- inaczey w przypadku śmierci iego, przy
- składaniu ich przez iego następców, dla
- braku przyzwoitey informacyi, i należyte-
a go tłumaczenia się w wątpliwościach, ła-
two małoletni, albo też sukcesorowie
(dziedzicy) opiekuna, o szkodę przypra-
wieni bydź mogą: ile że obowiązek racho-

wania się opiekuna z administracyi, na iego sukcesorów dziedziców przechodzi; czego iednak przez regularność w rachunkach łatwo uniknąć można.

Końcem porządnego utrzymywania rachunków, potrzeba koniecznie: ażeby opiekun zapisywał w sporządzoną do tego książkę w formie dziennika codzienny dochód, i wydatek. Odbierał ile możliwości kwity z wydatków, gdyż tu tylko te wydatki rzetelnemi uważaią się, które są udowodnione, i użytecznie obrocone (471.) a potem też kwity i dowody, iak przychodzą w ieden lub więcey plik szczerpione, oznaczył w porządku następnym liczbami, które w dzienniku przy wzmiance o dowodzie zanotować powinien (zobacz wzór na końcu.)

Układaiąc takowe rejestra, nie iest zatem dosyć liczbami ie napełnić, i zebrać z nich ogół dochodu i wydatku; lecz raczej każdy w nich punkt przyczynami krótko objaśniony, i udowodniony byź powinien, z dokładem, że wydatek był

konieczny, lub dążył widocznie ku korzyści małoletniego. (469. — 472.) Albowiem gdyby n. p. opiekun stawiał na loteryą, pod pozorem wygrania losu wielkiego dla małoletniego; w ten czas będzie w prawdzie wydatek kwitem udowodniony, lecz bynajmniey użyteczność; i dla tego w rachunkach przyjętym być nie może. Wydatki za poprzedzającym, jeżeli potrzeba stosownie do przepisów umocowaniem poczynione, których cel użyteczny każdemu był iasny, wchodzą do rejestrów i przyjęte być powinny; chociażby uchybiły zamierzonego skutku. (471. 1999.)

Układane w powyższym sposobie rachunki, może opiekun, opiekunowi przydanemu, lub radzie familiinéy od czasu do czasu przełożyć i zaświadczenie rewizyi uzyskać.

Bądź w jakimkolwiek sposobie rachunki częściami układane, nie uwalniają wszelako od złożenia ich jeneralnego ostatecznego przy końcu opieki. Obowiązani

do nich są sami nawet rodzice, wyciąwszy czas służącego im z prawa użytku przychodów.

Ostateczne rachunki, które kosztem małoletniego przez opiekuna zastąpionym, bez użycia papieru stemplowanego iednak, składane być mają (470. — 471.) powinny zawierać na początku nazwisko opiekuna i małoletniego, czas ich prowadzenia, a dopiero punkta i szczegóły rachunku samego.

Niemasz potrzeby opisywania w nim obiętości majątku, gdyż ten z inwentarza lub działów wykazuje się, każda w majątku zmiana, sama z siebie w rachunkach wyda się n. p. Jeżeli grunt iaki sprzedany; to umieszczony być musi podniesiony zań szacunek i t. p.

Każdemu opiekunowi wolno samemu rachunki układać, nie posiadający zaś tyle zręczności, czynią dobrze gdy używają do tego biegłego.

Jeżeli z rachunków wypadnie reszta massie należąca się, powinien ją opiekun
natych-

natychmiast złożyć, lub od niey prowizyą płać. — Wypada przeciwnie dla opiekuna coś dopłacić, w ten czas takowe pieniądze podległe są prowizyom, lecz tylko od czasu ich upominania się. (474.)

Kończąc obrachunek, można przyłączyć tablicę istotny stan majątku małoletniego w krótkości wykazującą.

Z powyższego wnosić nie należy, ażeby każdy składać się mający rachunek, miał za sobą pociągać sądowe formalności, lub też przez radę familiiną w szczególności roztrząsany koniecznie byź powinien. Gdy bowiem małoletni doszedłszy lat, — usamowolniony z swym kuratorem — opiekun dobroczynny, (adoptans) obrany nowo opiekun, nakoniec sukcesorowie zmarłego małoletniego z opiekunem przydanym, nic naprzeciw rachunkom opiekuna do zarzucenia niemają, tedy na tem się rzecz kończy, bez żadney dalszey formalności.

Przed kim zdaią się ostateczne rachunki.

- 1.) Rachunki ostateczne odbiera małoletni doszły do lat przyzwoitych, czyli do lat pełnoletności, on sam lub z przybranemi do tego przez siebie osobami, przepatruie też same, roztrząsa dowody, i opiekuna tłumaczeń słucha. Gdy zachodzą jakie trudności lub powątpiewania, w tém winien opiekun uczynić objaśnienie; na czem gdy odbierający rachunki nie przestaje, i tłumaczenie nie znajduie rzetelnym, wolno mu iest pretensyi swych naprzeciw opiekunowi drogą prawa dochodzić.
- 2.) Jeżeli zaś zachodzi zmiana w opiekunach, tedy odchodzący opiekun, zdaie rachunki ostateczne następnemu.
- 3.) W przypadku śmierci małoletniego odbierają takowe rachunki, iego sukcesorowie.

Odbierający powinien opiekunowi udzielić na to świadectwo przyzwoite zgodne z położeniem rzeczy. (472.) Wzbrania się opiekun zdania rachunków, lub też odbierający je, znajduie się uszkodzonym, w ten czas pozostaje ostatniemu skarga sądowa.

Kiedy opiekun w swych działaniach, a zwłaszcza w alienacyi nieruchomości, nie zachował przepisów i formy prawa, tudzież jeżeli takowe widocznie z ukrzywdzeniem małoletniego zasły; wolno iest małoletniemu w przeciągu lat dziesięciu, rachuiąc od dnia doszły zupełności wzruszyć je, i o uchylenie ich domagać się. (1314.) Po upłynieniu zaś tego przeciągu czasu, wszelkie skargi naprzeciw opiekunowi podpadają przedawnieniu (*praescriptio*) (475.)

Każdy układ mający zachodzić pomiędzy opiekunem a małoletnim, po osiągnięciu lat przyzwoitych; chociażby się uchylenia lub ugody względem nieporozumień w rachunkach tyczył, nie ważnym iest, jeżeli go nie poprzedzi dziesięciodnio-

wy przeciąg od złożenia rachunków.
(472. — 2045.)

§. 23.

Zwrót wydatków opiekunowi.

Prawo nie postanowiło opiekunowi za jego starunki żadney wyraźney nadgrody; zastrzegło mu tylko powrot wszelkich wydatków, na osobę małoletniego, lub też na zarządzanie majątkiem jego z swey kieszeni ponoszonych; a nawet i tych: które na utrzymywanie za upoważnieniem do tego rady familiinéy, iednego lub kilku rządców, czyli zawiadowców szczególnych płatnych, i działających pod jego odpowiedzialnością expensował. Pod wydatkami rozumie się także koszt na materiały piśmienne, lak etc. (454. — 1375.) Zresztą może także opiekun rachować sobie wszelkie szkody, i stratę, które poniosł z powodu zarządzania, i starunku około dobra małoletniego bez popełnie-

nia żadney nierostropności, któraby mu przypisaną być mogła. (2000.)

§. 24.

O obowiązkach opiekuna przydanego.

Działania opiekuna przydanego nie rozciągają się ani nad bezpośredniem staraniem, nad osobą małoletniego, ani też nad istotnym zarządzeniem iego majątkiem, owszem zależą na przestrzeganiu czynności opiekuna pierwszego, zapobieganiu wszelkim szkodom, i nadużyciu; słowem: zależą na dopilnowaniu interesów małoletniego, gdyby te w sprzeczności były z interessami lub obowiązkami opiekuna.

Tenże sam powinien nalegać na spisanie inwentarza, osobliwie tam, gdzie ieden z małżonków iest przy życiu. (1442.) Gdy opiekun odchodzi, przydany opiekun nie zastępuje iego miejsca, owszem starać się natychmiast powinien, ażeby rada familiina innego, na miejsce pier-

wszego obrała, w przeciwnym bowiem razie podpada odpowiedzialności. (424.)

Pod równą ostrością i karą wynadgrożenia szkód, pilności użyć powinien, aby wpisy przyzwoite w rejestr hypoteczny uskutecznione były bez [zwłoki, na dobrach opiekuna. (2137.)

§. 25.

Ustanie opieki.

Opieka tak 'główna, iako i przydana kończy się:

- 1.) Gdy małoletni osiągnął zupełność, to jest: gdy skończył rok 21 wieku swego, i posiada zdolność osobistą obięcia majątku swego pod własne rządy.
- 2.) Gdy tenże sam zostaje usamowolniony, lub też wstępuje w związki małżeńskie.
- 3.) Gdy go kto przysposobi.
- 4.) Gdy umiera.

Opiekun może się wymówić od dalszego sprawowania opieki, gdy skończy lat 65 wieku swego (433.) lub też podpadnie chorobie ciągłej, która dowiedzoną być powinna (434.)

§. 26.

O usamowolnieniu.

Małoletni może być usamowolnionym przez oycę swego, a w niedostatku jego przez matkę gdy skończył lat 15 wieku swego, a zostający bez oycy i matki przez radę familiiną gdy skończył rok 18.

Takie usamowolnienie co do formalności uskutecznia się przez samo oświadczenie oycy lub matki, przyjęte przez Sędziego pokoju w przytomności pisarza jego, a w radzie familiiną przez iey uchwałę i następne ogłoszenie sędziego pokoju pierwsze miejsce w radzie zabierającego, że małoletni został usamowolnionym.

Małoletni wchodząc w związki małżeńskie, tym samym usamowolnionym się stają. (476. — 478.)

Rachunek z opieki oddany będzie usamowolnionemu, w przytomności kuratora, mianowanego na ten koniec przez radę familiiną. (480.)

Dopoki usamowolniony nie skończy lat 21 wieku swego, nie jest mocen bez swego kuratora popierać sprawy o nieruchomości ani też iey bronić, ani nawet podnosić kapitałów ruchomych, i z nich kwitować bez przytomności kuratora swego; a gdy ostatni zezwoli na podniesienie, czuwać powinien nad użytecznym ich obroceniem.

Do zaciągnięcia długu, do sprzedaży i alienacji nieruchomości, ich zastawu, potrzebne jest usamowolnionemu upoważnienie rady familiinéy, i potwierdzenie Trybunału równie iak małoletnim. (482. — 484.)

Ma iednakowoż usamowolniony zupełną moc, wypuszczenia dóbr swoich

w dzierzawy, nie dłużej iednak nad lat 9 odbierać dochody swoje, wydawać na odebrane kwity, i wszelkie akta wykonywać, które należą do właściwego zarządzania, iako zupełnoletni. (481.)

Jeżeliby iednak obowiązki przez niego zaciągnięte, przechodziły miarę, i o znaczną przyprawiły go szkodę, pod czem nie tylko kupno, ale i sprzedaż iakiego usamowolnionemu służącego przedmiotu rozumieć się ma; mogą być w drodze prawa zmniejszone. Trybunały w tym względzie biorą na uwagę maiątek małoletniego, roztrząsają dobrą lub złą wiarę, tudzież zamiar osob, które z nim w umowe wchodziły, a nakoniec mają oko na użyteczność lub nieużyteczność wydatków. (484.)

Małoletni usamowolniony, trudniący się handlem, poczytuje się za pełnoletniego w czynnościach tyczących się tegoż handlu. (487.)

Tenże sam nadużywaiący tey mocy, i zarządzaiący źle swym majątkiem; wraca się pod ścisłą opiekę. (485.)

§, 27.

O przysposobieniu czyli opiece dobroczynnéy.

Każda osoba mająca lat 50 bez prawych dzieci i ich zstępnych żyjąca, chcąc przyjąć do siebie osobę ieszcze małoletnią tytułem prawnym, stać się może dla niey opiekunem dobroczynnym; na to iednak w przod otrzemać powinna zezwolenie oycy i matki dziecięcia, albo iednego z nich pozostałego przy życiu, w braku zaś rodziców rady familiinéy, albo wreszcie, gdy rodzice dziecięcia nie są znani, rządców szpitala, do którego dziecię przyjęte zostało, lub też Zwierzchności Muncypalnéy miejscowey gdzie dziecko mieszka. Sędzia pokoju zamieszkania dziecięcia spisuje protokuł żądań i zezwoleń, ściągających się do opieki dobroczynnéy.

Taka opieka ma tylko miejsce dla dobra dzieci nie mających ieszcze lat 15 i pociąga za sobą obowiązek żywienia, wychowania, i sposobu do życia.

Jeżeli małoletni zostawał iuż pod opieką, na ten czas ta przechodzi na przysposobiałego, w której, tenże sam podległy jest równym z innemi opiekunami obowiązkom, w okolicznościach majątku małoletniego tyczących się; nie może iednak potrącać kosztów na wychowanie iego łożonych. (361. — 365.)

§. 28.

Niektóre przepisy ostrożności przy zwykłym opiekuna postępowaniu.

Nie bez użytku bydź może, zastanowić uwagę opiekuna na niektóre punkta, i czynności, codziennie przytrafiające się, których zachowanie nie tylko interes małoletniego, ale nawet iego własny, w potrzebnym i użytecznym porządku utrzymania, zaniedbanie zaś łatwo obydwóch

w trudności i processa "zawikłać może;
z tych główniejsze są:

- 1.) Starunek uniknienia rozdawania pieniędzy małoletniego, na proste karty ręczne; a gdy na sposobności bezpieczny lokacyi zbywa, lepiej dać ie do królowego instytutu kasowego, mającego pewność niezawodną, jeżeli ten exystuie.
- 2.) Przy rozpożyczeniu kapitałów, dowiedzieć się należy dokładnie: o rzetelności dziedzictwa dóbr tego, który pieniądze zaciąga, o stanie długów, i hypotek wyraźnych, tudzież hypotek prawnych tajemnych, które może ciężką jego majątek, a nie są intabulowane w rejestrach.
- 3.) Nie zaniedbywać wprowadzania do rejestrów hypotecznych służących małoletniemu hypotek i przywilejów.
- 4.) Odnawiać też hypoteki, co dziesięć lat, gdyż inaczey miejsce swe pier-

wszeństwa z szkodą opieki utracić mogą.

- 5.) Prowizye od kapitałów powinny być wprze ciągu dwóch lat odebrane, inaczej ich pierwszeństwo przed późniejszymi wierzycielami gaśnie. (art. kod. 2151.)
- 6.) Przy nabywaniu lub kupnie nieruchomości dla małoletniego, powinien się opiekun starać o wymazanie prawnych hypotek, a ile możliwości i tych, które z dokumentów wyraźnie są intabulowane.
- 7.) Umowy iakowéy wagi powinny być na piśmie, a przy większych przedmiotach urzędownie przed Notaryuszami czyli pisarzami aktowemi zawierane.
- 8.) Nie iest zupełnie bezpieczo, uymować cożkolwiek z kapitałów małoletniego, na iego utrzymywanie, bez poprzedzaiącey uchwały rady familiinéy.

- 9.) Starać się, ażeby służący na iakich przedmiotach małoletniemu użytek, przez nadużycie lub przedawnienie, (praescriptio) nie odpadł.
- 10.) Ażeby żadne ciężary służebności (servitutes) na dobra jego włożone nie były.
- 11.) Ażeby, słowem mówiąc; żadne prawa, i pretensye małoletniego przez przedawnienie nie upadły, ile; że niektóre z nich w rok, nawet w pół roku bez względu na małoletność z ostrzeżeniem regressu wynadgrożenia naprzeciw opiekunowi, temuż przedawnieniu podpadaią. (art. 2219. sqq.)
- 12.) Trafia się często: że opiekun dobra swe w ciągu opieki przedaie, na tych ieżeli są hypoteki wyraźne, dopełniając przepisu artykułu 2181. nie łatwo iakowā omyłka wślizgnąć się może, lecz ieżeli są obciążone hypotekami tajnemi, nie intabulowanemi, na ten czas, by siebie i oku-

piciela w zawikłanie nie wprowadzić, trzeba mieć na baczności artykuł 2193. Kodexu.

- 13.) Opiekun będąc kwitowany z opieki, może w tymże samym czasie dać się skwitować z hypotek dla zabezpieczenia majątku małoletniego, na dobra jego weszłych, lub też wyraźnie zapisanych, końcem ich wymazania, mając iednak na baczności przepis prawa artykułów 472. i 2045.
-

ROZDZIAŁ II.

Opieka czyli kuratela nad pozbawionemi woli własney.

§. 29.

Z przyczyny pomieszanych zmysłów.

Osoby słabością na siłach duszy obarczone, niedołężne, iako to obłąkanych zmysłów, szaleni, i tym podobne, nie zdolne do przyzwoitego władania sobą samym, chociażby nawet w niektórych przerwach okazywały rozsądek, bez względu na ich wiek, powinny bydź w celu ich własnego dobra, pozbawione woli własney; a do działania ich imieniem, przydany bydź musi opiekun w obszerniejszém znaczeniu wyrazu, czyli kurator.

Żądania w tey mierze, czynić może małżonek, lub krewny takiego w Trybunale

nale pierwszej instancji miejsca zamieszkania ostatniego na piśmie, z wyszczególnieniem czynów niedołęźności, pomieszczenia zmysłów albo szaleństwa, podaniem świadków, biegłych, i załączeniem dowodów piśmiennych; Trybunał zasięga zdania rady familiinėj, zgromadzonėj na ten koniec sposobem w rozdziale o małoletności przepisany; (489. 494.) gdzie, żądający pozbawienia woli kogo innego, zasiadać niemoże. Jednakowoż małżonek, i dzieci dorosłe, osoby pod opinią podpadaiący, mogą być przypuszczonemi do rady, lecz bez głosu stanowczego. (495.)

Trybunał zadaie pozwanemu w izbie sądowėj różne zapytania, dążące do rozpoznania iego sił duszy; lub też wyznacza do pomieszkania iego, sędziego wraz z pisarzem. — Takowemu badaniu obecnym być powinien Prokurator Królewski przy Trybunale.

Trybunał znalazłszy żądanie całkiem lub częścią tylko usprawiedliwione, wy-

znacza pozbawionemu woli, albo doradcę sądowego, bez którego ostatni nic przedsiębrać ważnie nie może; (499.) lub też skoro apellacya nie zaszła decyduje: ażeby rada familiina obrała dla niego formalnego opiekuna, i opiekuna przydanego; wyiawszy, kiedy żona pozbawiona jest woli, tedy mąż iéy, iest iuż z prawa opiekunem (505. 506.)

Żona może także bydź mianowaną opiekunką męża swego, stosując się do warunków zarządzania, iakie iéy rada familiina przepisze. (507.)

Każdy wyrok uznaiący pozbawienie woli lub mianowanie doradcy, w dniach dziesięciu od ogłoszenia, zawieszony bydź powinien, w izbie sądowéy, i kancelaryach Notaryuszów okręgowych. (501.)

Wyroki takowe ustaią z zniknieniem przyczyn, które do niego powodem były. Cofnięcie ich następuje przez Trybunał

Iwszey Instancyi mieysca przyzwoitego
(512.)

Gdy pozbawiony woli ma dzieci małoletnie, natenczas małżonek, lub małżonka jego iest ich opiekunką, a gdzie drugi małżonek nie żyje, tam rada familiina opiekuna naznacza.

Jeżeli idzie o małżeństwo iednego z dzieci woli pozbawionego, w tenczas posag i inne umowy małżeńskie, ułożone będą na żądanie opiekuna przez radę familiiną, i potwierdzone przez Trybunał za wnioskiem Prokuratora Królewskiego przy tymże Trybunale (511.)

Z resztą postępowanie opiekuna, i opiekuna przydanego w tym rodzaju iest to samo, które w opiece nad małoletnim (509.)

Nikt, oprócz małżonków, poprzedników, i zstępnych, nie iest obowiązany do

sprawowania opieki nad pozbawionemi woli własney dłużey, nad lat dziesięć (508.)

Maięletni zostając pod opieką rodziców lub zwyczajnych opiekunów wyznaczonych, podpadłszy n. p. przypadkowi pomieszanych zmysłów, nie ma potrzeby osobnéy kurateli.

§. 30.

Z powodu rozrzutności.

Rozrzutnym nazywa się ta osoba: która grze, trunkom, i tym podobnym tak się oddała, że przez to upadkiem majątku własnego i rodziny swej grozi.

Takiemi na żądanie osoby interesowanej, wyznacza Trybunał Iwszey Instancyi doradcę, bez którego żadnych umów, alienacyi, zaciągania długów, podnoszenia kapitałów, lub też dyspozycyi

pociągających za sobą obciążanie hipotekami majątku iego, przedsiębrać niemoże. — Przydanie doradzczy lub też uchylenie wydanego na to wyroku, następuje pod temi samemi formalnościami, iakie w poprzedzającym paragrafie są wytknięte (513. 514.)

§. 31.

O opiece nad dziećmi naturalnemi.

Dziecko nieprawe, nie ma prócz rodziców, którzy ie przyznali, żadnych krewnych, chociażby iego oyciec lub matka mieli ieszcze żyjących swych rodziców, krewnych i spowinowaconych. Rada familiina dla niego zatém, składać się musi z samych przyjaciół iego, matki lub oycy, zamieszkałych w tém samém mieyscu, gdzie małoletni zostaje. Jeżeli więc dziad małoletniego tego rodzaju żyje, nie jest iednak opiekunem z prawa; nie zachodzi iednak przeszkoda do obrania go opieku-

nem, lub też powołania krewnych iego matki lub oycy, do rady familiiney.

Jeżeli matka dziecięcia nieprawego niewiadoma, lub też nikt o przydanie przyzwoitey opieki żądania nie zanosi, winien iest Prokurator Królewski na to nalegać.

Przed skończeniem roku 21 wieku swego powinien małoletni, chcąc zawierać związek małżeński mieć zezwolenie na to od opiekuna (159.)

D O D A T E K.

§. 32.

O zarządzaniu majątkiem znikłego.

Gdy kto oddala się z miejsca zamieszkania swego, i od lat czterech niedaie o sobie żadney wiadomości; na ten czas

osoby interesowane, udawszy się do Trybunału przyzwoitego, żądać mogą ogłoszenia zniknięcia iego w sposobie prawa (115.)

Jeżeli tenże sam niezostawił pełnomocnika do zarządzania swoim majątkiem, sukcesorowie czyli dziedzice iego miani za najbliższych w dzień zniknięcia iego, albo ostatnich o nim wiadomości; mogą wyrobić sobie mocą wyroku Trybunału Iwzeyer Instancyi, aby wprowadzeni byli w posiadanie tymczasowe majątku nieprzytomnego. A gdy ustanowił pełnomocnika, w ten czas dopiero po upłynieniu lat dziesięciu iego niebytu, lub ostatniej o nim wiadomości, mogą iego następcy, tegoż posiadania żądać (121)

Sukcesorowie bądź z prawa, lub z testamentu powinni za bezpieczeństwo zarządzania im powierzonego, zapisać rękojmią czyli kaucją (cautio) (120. 123.)

Lecz gdy majątek nieprzytomnego podpada pod prawo użytku (usus fructus) innej osoby, posiadanie sukcesorów zaczyna się po ustalém używaniu.

Jeżeli znikły powróci przed upłynieniem lat piętnastu swego oddalenia się, obowiązani są wprowadzeni w posiadanie jego majątku, wrócić mu $\frac{1}{5}$ część przychodów, przed upłynieniem zaś lat trzydziestu, $\frac{1}{10}$ część, a gdy po trzydziestu latach dopiero powraca, całe dochody należą do posiadaczów. (127.)

W prowadzeni w tymczasowe posiadanie, powinni postarać się o sporządzenie inwentarza majątku opuszczonego, w przytomności Prokuratora Królewskiego przy Trybunale Iwszey Instancyi, albo sędziego pokoju wezwanego do tegoż Prokuratora; Trybunał oznacza sposób posiadania. (126.)

Uży-

Używający majątku na mocy wprowadzenia powyższego, niemogą alienować, ani obciążać hipotekami majątku nieprzytomnego; chyba gdy znikłość nieprzytomnego trwa lat trzydzieści, lub też od czasu urodzin jego upłynęło lat sto; w którym to czasie dopraszać się mogą sukcesorowie w Trybunale przyzwoitym Iwszey Instancyi o zniesienie rękoymiów czyli kaucyi, o uskutecznienie jeżeli potrzeba działów majątku opuszczonego, tudzież o wyrok nadający im zupełne posiadanie. (128. 129.)

Jeżeli nadejdzie wiadomość o śmierci znikłego, wtedy ta, stanowi czas, od którego sukcesorowie jego naybliżsi, majątek jego zupełnie obiąć mają. (130.)

Jeżeli nakoniec po ostatecznym wprowadzeniu stawi się nieprzytomny, albo bytność jego dowiedziona zostanie, w ten czas dopominać się może o majątek swój

w takim stanie w jakim go znajdzie.
(132. 133.)

Po wyroku ogłaszającym nieprzytomność, każdy mający jakie pretensye do znikłego, udać się może do tych, którzy w posiadanie jego majątku są wprowadzeni.

Wzor do §. 21.

D Z I E N N I K

dochodu i wydatku z majątku N. N. małoletniego prowadzony przez N. N.
opiekuna iego od dnia 1. Stycznia 1810 zaczynający się.

Dochód		Dzień	1 8 1 0	Liczba dowodu	Wydatek	
Złot.	gr.				Złot.	gr.
300	15	1. Marca	część gotowizny z działów przypadającej, odebrałem podług Extraktu działów	1	—	—
—	—	10 ejusd.	wydałem za Extrakt działów podług kwitu	2	6	15
—	—	12. Kwiet.	za sukno na płaszcz podług kwitu	3	30	—
15	—	30. ejusd.	roczny prowizyi od kwoty 300 Zł. od JP. N. należący, stosownie do działów	—	—	—
80	20	1. Maia	za sprzedane ruchomości podług Protokołu licytacyjnego	4	—	—
60	—	1. Czerwca	Komornego z domu od JP. NN., który winien jeszcze dopłacić 20 Złot. vide kontrakt	5	—	—
—	—	8. ejusd.	do kassy towarzystwa ogniowego z tegoż domu podług kwitu	6	3	—
20	—	1. Lipca	resztę komornego od JP. N.	—	—	—
—	—	1. Grudnia	za czapkę podług kwitu	7	5	—
476	5		Potrącony wydatek od dochodu zostawia resztę gotowizny Zł. 431 gr. 20. zamknięty powyższy rachunek dnia 2. Stycznia 1811.		44	15

NN.
O p i e k u n.

C I A G

Dziennika dochodów, i wydatków z majątku N. N. małoletniego, zaczynający się od 2. Stycznia 1811.

Dochód		Dzień	1 8 1 1	Liczba dowodu	Wydatek	
Złot.	gr.				Złot.	gr.
431	20	2. Stycznia	podług dziennika poprzedzającego . . .	—	—	—
—	—	18. ejusd.	rozpożyczyłem JP. N. N. podług obligacyi hypoteczney d. d. 21. Stycznia r. b. . . . i t. d.	8	400	—

Utrzymując taki dziennik, trudno
wnieść w błąd iakowy; stém wszystkiém
nie iest na tem dosyć, chcąc bowiem byź
zawsze gotowym do złożenia rachunków,
potrzeba utrzymywać rachunki szczegól-
ne z powyższego wyciągnięte, iako to:
osobny względem dochodu z zaprzędania
nieruchomego majątku, z zaprzędanych
ruchomości, z kapitałów, z dochodu utrzy-
manych nieruchomości it. p. osobny wzglę-
dem wydatków osobnych przedmiotów,
rozpożyczonych pieniędzy etc.

Jeżeli małoletnich iest kilka osób ró-
wnych sobie w majątku, i równym wyda-
tkom podpadających, nie czyni żadney
trudności, kiedy ich dochód, i wydatek
na iednych, i tych samych rejestrach za-
pisywany będzie.

Lecz jeżeli ciż sami posiadają różny
od siebie majątek, i podlegli nie równym
wydatkom; dobrze uczyni opiekun, gdy
zaraz na początku osobne względem ka-

źdego rachunki utrzymywać będzie, ażeby części każdego bez trudności wynaleść, i okazać mógł.

Przy takim postępowaniu zmniejsza się znacznie praca opiekuna, gdy ieden małośni z małośni swęy wychodzi, gdyż rachunki iego z samego początku już odłączone, złożone natychmiast bydź mogą. temuż samemu, coby się przy wspólnem prowadzeniu ich, tak łatwo uskutecznić nie dało.

Z resztą okoliczności przy opiekach wydarzające się, odmieniaią na czas i porządek rzeczy, przez co nie da się w tey mierze podać stałych przepisów; któreby żadnéy, a żadnéy zmianie podpadać nie mogły, owszem przedmiot ten zostawić się musi do rozsądku każdego w szczególności opiekuna.

O B I A Ś N I E N I E .

W §§. 1. — 2. i 11. gdzie iest mowa o opiekunie, o opiekunie przydanym i współopiekunie, by uniknąć pomieszania znaczeń tych wyrazów; należy trzemać się ogólnej zasady Kodexu Napoleona, podług której, w każdej opiece ścisłego rozumienia, powinien być: ieden opiekun do bezpośredniego zarządzenia dobrem małoletnich, (tuteur), tudzież opiekun przydany do dozoru obowiązków pierwszego (tuteur subrogé).

Współ-opiekunem (co-tuteur) w właściwym znaczeniu iest małżonek wdowy a razem opiekunki nad iey dziećmi z pierwszego małżeństwa.

Nakoniec co do administracyi majątku małoletnich za granicą będącego, obiera rada familiina oddzielnego opiekuna (protuteur).

W §. 3. lit. g. Przepis z art. 420 Kodexu analogicznie wzięty, nie iest w kraju naszym koniecznym; gdyż Konstytucya Xięstwa Warszawskiego w artykule 2. zostawia wolność wszelkiemu wyznaniu.

W §. 3. lit. f. i §. 11. na karcie 42 rozumieć należy: że kaucya opiekuna ciąży tylkoiego majątek nieruchomy, i rozciąga się tylko do tyle, ile tenże sam z powodu poobieranych kapitałów małoletniego, niemniej z resztującego zarządzania majątkiemiego winien pozostać może.

POPRAWA OMYŁEK.

W zbiorze podziałów w wierszu 17 zamiast działanie czytać trzeba działania.

Intitulacya iako i osnowa §. 27. iest tylko o opiece dobroczynnéy, zaczem słowa (przysposobienie czyli) opuścić należy.

Na karcie 65 w wierszu 16 zamiast (adoptans) powinno byđz (tuteur officieux).

Rachunek pro Centów na Rok.

Kapitał.	po 6 od Sta.			po 5 od Sta.			po 4 od Sta.			po $\frac{1}{2}$ od Sta.		
	Złote.	gr.	szel.	Złote.	gr.	szel.	Złote.	gr.	szel.	Złote.	gr.	szel.
1	—	1	$\frac{2}{5}$	—	1	$\frac{1}{2}$	—	1	$\frac{3}{5}$	—	—	$\frac{0}{20}$
2	—	3	$\frac{14}{5}$	—	3	—	—	2	$\frac{11}{5}$	—	—	$\frac{9}{10}$
3	—	5	$\frac{11}{3}$	—	4	$\frac{1}{2}$	—	3	$\frac{14}{5}$	—	—	$\frac{10}{10}$
4	—	7	$\frac{11}{3}$	—	6	—	—	4	$\frac{22}{5}$	—	—	$\frac{17}{10}$
5	—	9	—	—	7	$\frac{1}{2}$	—	6	—	—	—	$\frac{14}{5}$
6	—	10	$\frac{2}{5}$	—	9	—	—	7	$\frac{22}{5}$	—	—	$\frac{21}{4}$
7	—	12	$\frac{14}{5}$	—	10	$\frac{1}{2}$	—	8	$\frac{11}{5}$	—	—	$\frac{27}{10}$
8	—	14	$\frac{11}{3}$	—	12	—	—	9	$\frac{14}{5}$	—	1	$\frac{30}{10}$
9	—	16	$\frac{11}{3}$	—	13	$\frac{1}{2}$	—	10	$\frac{22}{5}$	—	1	$\frac{35}{5}$
10	—	18	—	—	15	—	—	12	—	—	1	$\frac{11}{10}$
20	1	6	—	1	—	—	—	24	—	—	1	$\frac{1}{2}$
30	1	24	—	1	15	—	—	6	—	—	3	—
40	2	12	—	2	—	—	1	18	—	—	4	$\frac{1}{2}$
50	3	—	—	2	15	—	2	—	—	—	6	—
60	3	18	—	3	—	—	2	12	—	—	7	$\frac{1}{2}$
70	4	6	—	3	15	—	2	24	—	—	9	—
80	4	24	—	4	—	—	3	6	—	—	10	$\frac{1}{2}$
90	5	12	—	4	15	—	3	18	—	—	12	—
100	6	—	—	5	—	—	4	—	—	—	13	$\frac{1}{2}$
200	12	—	—	10	—	—	8	—	—	—	15	—
300	18	—	—	15	—	—	12	—	—	1	—	—
400	24	—	—	20	—	—	16	—	—	1	15	—
500	30	—	—	25	—	—	20	—	—	2	—	—
600	36	—	—	30	—	—	24	—	—	2	15	—
700	42	—	—	35	—	—	28	—	—	3	—	—
800	48	—	—	40	—	—	32	—	—	3	15	—
900	54	—	—	45	—	—	36	—	—	4	—	—
1000	60	—	—	50	—	—	40	—	—	4	15	—
2000	120	—	—	100	—	—	80	—	—	5	—	—
3000	180	—	—	150	—	—	120	—	—	10	—	—
4000	240	—	—	200	—	—	160	—	—	15	—	—
5000	300	—	—	250	—	—	200	—	—	20	—	—
6000	360	—	—	300	—	—	240	—	—	25	—	—

Rachunek pro Centów na Miesiąc.

Kapitał.	po 6 od Sta.			po 5 od Sta.			po 4 od Sta.			po ½ od Sta.			
	Złote.	Złote.	gr.	szel.	Złote.	gr.	szel.	Złote.	gr.	szel.	Złote.	gr.	szel.
1	—	—	—	$\frac{0}{20}$	—	—	$\frac{3}{80}$	—	—	$\frac{3}{100}$	—	—	$\frac{3}{80}$
2	—	—	—	$\frac{0}{10}$	—	—	$\frac{3}{40}$	—	—	$\frac{3}{50}$	—	—	$\frac{3}{40}$
3	—	—	—	$\frac{1}{20}$	—	—	$\frac{1}{16}$	—	—	$\frac{3}{100}$	—	—	$\frac{3}{80}$
4	—	—	—	$\frac{1}{10}$	—	—	$\frac{1}{8}$	—	—	$\frac{1}{50}$	—	—	$\frac{3}{40}$
5	—	—	—	$\frac{1}{5}$	—	—	$\frac{1}{4}$	—	—	$\frac{1}{25}$	—	—	$\frac{3}{20}$
6	—	—	—	$\frac{2}{10}$	—	—	$\frac{1}{2}$	—	—	$\frac{1}{10}$	—	—	$\frac{3}{10}$
7	—	—	1	$\frac{3}{10}$	—	—	$\frac{3}{8}$	—	—	$\frac{2}{100}$	—	—	$\frac{2}{80}$
8	—	—	1	$\frac{3}{5}$	—	1	$\frac{3}{4}$	—	—	$\frac{2}{50}$	—	—	$\frac{3}{40}$
9	—	—	1	$\frac{1}{2}$	—	1	$\frac{3}{2}$	—	—	$\frac{2}{100}$	—	—	$\frac{3}{80}$
10	—	—	1	$\frac{1}{2}$	—	1	$\frac{3}{2}$	—	1	—	—	—	$\frac{3}{40}$
20	—	—	3	—	—	2	$\frac{1}{2}$	—	2	—	—	—	$\frac{3}{20}$
30	—	—	4	$\frac{1}{2}$	—	3	$\frac{3}{4}$	—	3	—	—	—	$\frac{1}{10}$
40	—	—	6	—	—	5	$\frac{1}{2}$	—	4	—	—	—	$\frac{1}{8}$
50	—	—	7	$\frac{1}{2}$	—	6	$\frac{3}{4}$	—	5	—	—	—	$\frac{1}{8}$
60	—	—	9	—	—	7	$\frac{1}{2}$	—	6	—	—	—	$\frac{1}{4}$
70	—	—	10	$\frac{1}{2}$	—	8	$\frac{3}{4}$	—	7	—	—	—	$\frac{1}{4}$
80	—	—	12	—	—	10	$\frac{1}{2}$	—	8	—	—	1	—
90	—	—	13	$\frac{1}{2}$	—	11	$\frac{3}{4}$	—	9	—	—	1	$\frac{3}{8}$
100	—	—	15	—	—	12	$\frac{1}{2}$	—	10	—	—	1	$\frac{3}{4}$
200	1	—	—	—	—	25	—	—	20	—	—	2	$\frac{1}{2}$
300	1	15	—	—	1	7	$\frac{1}{2}$	1	—	—	—	3	$\frac{1}{4}$
400	2	—	—	—	1	20	—	1	10	—	—	5	—
500	2	15	—	—	2	2	$\frac{1}{2}$	1	10	—	—	6	$\frac{3}{4}$
600	3	—	—	—	2	15	—	2	—	—	—	7	$\frac{1}{2}$
700	3	15	—	—	2	27	$\frac{1}{2}$	2	10	—	—	8	$\frac{1}{4}$
800	4	—	—	—	3	10	—	2	20	—	—	10	—
900	4	15	—	—	3	22	$\frac{1}{2}$	3	—	—	—	11	$\frac{3}{4}$
1000	5	—	—	—	4	5	—	6	10	—	—	12	$\frac{1}{2}$
2000	10	—	—	—	8	10	—	6	20	—	—	25	—
3000	15	—	—	—	12	15	—	10	—	—	1	7	$\frac{1}{2}$
4000	20	—	—	—	16	20	—	13	10	—	1	20	—
5000	25	—	—	—	20	25	—	16	20	—	2	2	$\frac{1}{2}$
6000	30	—	—	—	25	—	—	20	—	—	2	15	—

Rachunek pro Centow na Rok.

Kapitał.	po 6 od Sta.			po 5 od Sta.			po 4 od Sta.			po ½ od Sta.		
Talary.	Talarv.	dgr.	fen.	Talary.	dgr.	fen.	Talary.	dgr.	fen.	Talary	dgr.	fen.
1	—	1	5 $\frac{7}{5}$	—	1	2 $\frac{2}{5}$	—	—	11 $\frac{12}{5}$	—	—	1 $\frac{12}{5}$
2	—	2	10 $\frac{14}{5}$	—	2	4 $\frac{4}{5}$	—	1	11 $\frac{24}{5}$	—	—	2 $\frac{24}{5}$
3	—	4	3 $\frac{21}{5}$	—	3	7 $\frac{11}{5}$	—	2	10 $\frac{14}{5}$	—	—	4 $\frac{14}{5}$
4	—	5	9 $\frac{3}{5}$	—	4	9 $\frac{3}{5}$	—	3	10 $\frac{21}{5}$	—	—	5 $\frac{21}{5}$
5	—	7	2 $\frac{2}{5}$	—	6	—	—	4	9 $\frac{3}{5}$	—	—	7 $\frac{3}{5}$
6	—	8	7 $\frac{17}{5}$	—	7	2 $\frac{2}{5}$	—	5	9 $\frac{3}{5}$	—	—	8 $\frac{17}{5}$
7	—	10	2 $\frac{4}{5}$	—	8	4 $\frac{4}{5}$	—	6	8 $\frac{10}{5}$	—	—	10 $\frac{4}{5}$
8	—	11	6 $\frac{6}{5}$	—	9	7 $\frac{11}{5}$	—	7	8 $\frac{4}{5}$	—	—	11 $\frac{6}{5}$
9	—	12	11 $\frac{13}{5}$	—	10	9 $\frac{3}{5}$	—	8	7 $\frac{17}{5}$	—	—	12 $\frac{13}{5}$
10	—	14	4 $\frac{4}{5}$	—	12	—	—	9	7 $\frac{11}{5}$	—	—	14 $\frac{4}{5}$
20	1	4	9 $\frac{3}{5}$	1	—	—	—	19	2 $\frac{2}{5}$	—	1	—
30	1	19	2 $\frac{2}{5}$	1	12	—	1	4	9 $\frac{3}{5}$	—	2	—
40	2	9	7 $\frac{1}{5}$	2	—	—	1	14	4 $\frac{4}{5}$	—	3	—
50	3	—	—	2	12	—	2	—	—	—	4	—
60	3	14	4 $\frac{4}{5}$	3	—	—	2	9	7 $\frac{11}{5}$	—	6	—
70	4	4	9 $\frac{3}{5}$	3	12	—	2	19	2 $\frac{2}{5}$	—	7	—
80	4	19	2 $\frac{2}{5}$	4	—	—	3	4	9 $\frac{3}{5}$	—	8	—
90	5	9	7 $\frac{1}{5}$	4	12	—	3	14	4 $\frac{4}{5}$	—	9	—
100	6	—	—	5	—	—	4	—	—	—	10	—
200	12	—	—	10	—	—	8	—	—	—	12	—
300	18	—	—	15	—	—	12	—	—	—	12	—
400	24	—	—	20	—	—	16	—	—	—	—	—
500	30	—	—	25	—	—	20	—	—	—	—	—
600	36	—	—	30	—	—	24	—	—	—	—	—
700	42	—	—	35	—	—	28	—	—	—	—	—
800	48	—	—	40	—	—	32	—	—	—	—	—
900	54	—	—	45	—	—	36	—	—	—	—	—
1000	60	—	—	50	—	—	40	—	—	—	—	—
2000	120	—	—	100	—	—	80	—	—	—	—	—
3000	180	—	—	150	—	—	120	—	—	—	—	—
4000	240	—	—	200	—	—	160	—	—	—	—	—
5000	300	—	—	250	—	—	200	—	—	—	—	—
6000	360	—	—	300	—	—	240	—	—	—	—	—

Rachunek pro Centow na Miesiac.

Kapitał.	po 6 od Sta.			po 5 od Sta.			po 4 od Sta.			po ½ od Sta.		
Talary.	Talary.	dgr.	fen.	Talary.	dgr.	fen.	Talary.	dgr.	fen.	Talary.	dgr.	fen.
1	—	—	1 $\frac{1}{5}$	—	—	1 $\frac{1}{5}$	—	—	2 $\frac{4}{5}$	—	—	2 $\frac{3}{5}$
2	—	—	2 $\frac{2}{5}$	—	—	2 $\frac{2}{5}$	—	—	1 $\frac{2}{5}$	—	—	2 $\frac{6}{5}$
3	—	—	4 $\frac{3}{5}$	—	—	3 $\frac{4}{5}$	—	—	2 $\frac{2}{5}$	—	—	2 $\frac{9}{5}$
4	—	—	5 $\frac{4}{5}$	—	—	4 $\frac{4}{5}$	—	—	3 $\frac{2}{5}$	—	—	2 $\frac{12}{5}$
5	—	—	7 $\frac{1}{5}$	—	—	6	—	—	4 $\frac{4}{5}$	—	—	3 $\frac{3}{5}$
6	—	—	8 $\frac{2}{5}$	—	—	7 $\frac{1}{5}$	—	—	5 $\frac{1}{5}$	—	—	3 $\frac{6}{5}$
7	—	—	10 $\frac{2}{5}$	—	—	8 $\frac{2}{5}$	—	—	6 $\frac{2}{5}$	—	—	2 $\frac{22}{5}$
8	—	—	11 $\frac{3}{5}$	—	—	9 $\frac{3}{5}$	—	—	7 $\frac{1}{5}$	—	—	2 $\frac{24}{5}$
9	—	1	12 $\frac{4}{5}$	—	—	10 $\frac{4}{5}$	—	—	8 $\frac{2}{5}$	—	—	1 $\frac{2}{5}$
10	—	1	2 $\frac{4}{5}$	—	1	—	—	—	9 $\frac{3}{5}$	—	—	1 $\frac{5}{5}$
20	—	2	4 $\frac{4}{5}$	—	2	—	—	1	7 $\frac{4}{5}$	—	—	2 $\frac{2}{5}$
30	—	3	7 $\frac{1}{5}$	—	3	—	—	2	4 $\frac{4}{5}$	—	—	3 $\frac{3}{5}$
40	—	4	9 $\frac{1}{5}$	—	4	—	—	3	2 $\frac{2}{5}$	—	—	4 $\frac{4}{5}$
50	—	6	—	—	5	—	—	4	—	—	—	6
60	—	7	2 $\frac{4}{5}$	—	6	—	—	4	9 $\frac{3}{5}$	—	—	7 $\frac{1}{5}$
70	—	8	4 $\frac{4}{5}$	—	7	—	—	5	7 $\frac{1}{5}$	—	—	8 $\frac{2}{5}$
80	—	9	7 $\frac{1}{5}$	—	8	—	—	6	4 $\frac{4}{5}$	—	—	9 $\frac{3}{5}$
90	—	10	9 $\frac{1}{5}$	—	9	—	—	7	2 $\frac{2}{5}$	—	—	10 $\frac{4}{5}$
100	—	12	—	—	10	—	—	8	—	—	1	—
200	1	—	—	—	20	—	—	16	—	—	2	—
300	1	12	—	1	6	—	—	1	—	—	3	—
400	2	—	—	1	16	—	—	1	8	—	4	—
500	2	12	—	2	2	—	—	1	16	—	5	—
600	3	—	—	2	12	—	—	2	—	—	6	—
700	3	12	—	2	22	—	—	2	8	—	7	—
800	4	—	—	3	8	—	—	2	16	—	8	—
900	4	12	—	3	18	—	—	3	—	—	9	—
1000	5	—	—	4	4	—	—	3	8	—	10	—
2000	10	—	—	8	8	—	—	6	16	—	20	—
3000	15	—	—	12	12	—	—	10	—	—	6	—
4000	20	—	—	16	16	—	—	13	8	—	16	—
5000	25	—	—	20	20	—	—	16	16	—	2	—
6000	30	—	—	25	—	—	—	20	—	—	2	12

